

PORODIČNI ZAKON SRBiH

("Službeni list SRBiH", br. 21/1979 i 44/1989)

(stari zakon)

PRVI DIO

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se: prava i dužnosti članova porodice, brak i pravni odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, usvojenje, starateljstvo, i zakonsko izdržavanje, kao i određeni oblici društvene i pravne zaštite porodice.

Član 2

Porodica, u smislu ovog zakona, je životna zajednica roditelja i djece i drugih srodnika.

Član 3

Odnosi u porodici zasnivaju se na međusobnim pravima i dužnostima izdržavanja, vaspitanja i obrazovanja članova porodice, a naročito djece, kojim se ostvaruju i obezbjeđuju: socijalistički društveni odnosi zasnovani na samoupravljanju radnih ljudi i zaštiti socijalističkog samoupravnog sistema; zajedništvo kao izraz slobodnog ispoljavanja nacionalnih osobnosti, nacionalne slobode, ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naroda i narodnosti i uzajamnosti i solidarnosti radnih ljudi; razvijanje svijesti da rad i rezultati rada određuju materijalni i društveni položaj čovjeka, na osnovu jednakih prava i odgovornosti; mogućnosti slobode za svestrani razvitak ljudske ličnosti i za zbližavanje ljudi i naroda i narodnosti.

Član 4

- (1) Društvena zajednica obezbjeđuje zaštitu porodice, a posebno majke i djeteta.
- (2) Društvena zajednica podstiče izgrađivanje slobodne, svestrane i humane ličnosti u porodici.
- (3) Društvena zajednica razvija načela uzajamnosti i solidarnosti u ostvarivanju međusobnih porodičnih prava i obaveza, kao i prava i obaveza između porodice i društva.

Član 5

- (1) Društvena zaštita porodice ostvaruje se u organizacijama udruženog rada, mjesnim zajednicama, društveno-političkim zajednicama, društveno-političkim i društvenim organizacijama, samoupravnim interesnim zajednicama i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama.
- (2) Organizacije i zajednice iz prethodnog stava društvenim dogovorima i samoupravnim sporazumima i drugim samoupravnim opštim aktima, u skladu sa zakonom, uređuju vidove i način ostvarivanja društvene zaštite porodice.

Član 6

(1) Brak je zakonom uređena zajednica života muškarca i žene.

(2) Brak se zasniva na slobodnoj odluci muškarca i žene da zaključe brak, na ravnopravnosti bračnih drugova, međusobnom poštovanju i uzajamnom pomaganju.

Član 7

U interesu planiranja porodice i svestranog razvoja i podizanja djece, društvena zajednica stvara potrebne uslove za pružanje savjeta roditeljima o svim značajnijim pitanjima vezanim za njihova roditeljska prava i obaveze.

Član 8

Roditelji su dužni da se staraju o životu i zdravlju svoje djece, kao i o njihovom podizanju, vaspitanju i obrazovanju.

Član 9

Djeca su dužna da se staraju o svojim roditeljima, da se prema njima odnose s poštovanjem i da ih pomažu kada je to potrebno.

Član 10

Prava i dužnosti roditelja i drugih srodnika prema djeci, kao i prava i dužnosti djece prema roditeljima i srođnicima jednaka su, bez obzira da li su djeca rođena u braku ili van braka.

Član 11

(1) Obaveza izdržavanja između roditelja i djece i drugih srodnika, kao i bračnih i vanbračnih drugova, izraz je porodične solidarnosti i u interesu je društvene zajednice.

(2) Izdržavanje se određuje prema potrebama izdržavanog lica i mogućnostima davaoca izdržavanja.

Član 12

Usvojenjem između usvojioca i usvojenika uspostavljaju se odnosi koji postoje između roditelja i djece, s ciljem da se djetetu koje se usvaja pruže uslovi života kakve imaju djeca koja žive u porodici.

Član 13

Društvena zajednica starateljstvom pruža posebnu zaštitu maloljetnoj djeci koja, nisu pod roditeljskim staranjem i punoljetnim licima koja nisu sposobna ili koja nisu u mogućnosti da se sama staraju o svojoj ličnosti, pravima i interesima.

Član 14

Zajednica života muškarca i žene koja nije pravno uređena na način propisan ovim zakonom (vanbračna zajednica) izjednačena je sa bračnom zajednicom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko-pravnih odnosa, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom.

Član 15

(1) Poslove zaštite i pomoći porodici i druge poslove određene ovim zakonom vrši opštinski organ uprave nadležan za poslove socijalne zaštite, ako odlukom skupštine opštine vršenje ovih poslova nije povjereno drugom organu, organizaciji odnosno zajednici (u daljem tekstu: organ starateljstva).

(2) Organ starateljstva u ostvarivanju zadataka utvrđenih ovim zakonom saraduje sa organima društveno-političkih zajednica, mjesnih zajednica, društveno-političkih i društvenih organizacija, pravosudnim i drugim državnim organima i organizacijama udruženog rada i drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama, radnim ljudima i građanima.

DRUGI DIO

BRAK

I - ZAKLJUČENJE BRAKA

1. Uslovi za postojanje braka

Član 16

Brak zaključuju dva lica različitog pola slobodnim pristankom pred opštinskim organom uprave nadležnim za vođenje matičnih knjiga.

Član 17

Ako pri zaključenju braka nije bio ispunjen koji od uslova iz prethodnog člana, smatra se da brak nije ni postojao.

Član 18

Pravo na tužbu za utvrđivanje da li brak postoji ili ne postoji pripada svakom licu koje za to ima pravni interes, kao i javnom tužiocu.

2. Postupak za zaključenje braka

Član 19

Lica koja namjeravaju da stupe u brak podnose prijavu matičaru u opštini u kojoj žele da zaključe brak. Uz prijavu se prilažu izvodi iz matične knjige rođenih, a kad je to potrebno i druge isprave.

Član 20

(1) Matičar će, na osnovu izjava lica koja žele da stupe u brak, a po potrebi i na drugi način provjeriti postoji li koja od bračnih smetnji (čl. 32. do 39) ili zabrana za zaključenje braka (čl. 40. i 41).

(2) Ako utvrdi da postoji koja od bračnih smetnji ili zabrana, matičar će usmeno saopštiti podnosiocima prijave da ne mogu zaključiti brak i o tome sačiniti službenu zabilješku.

Član 21

Lica koja su podnijela prijavu za zaključenje braka, ukoliko nisu saglasna sa usmenim saopštenjem iz stava 2. prethodnog člana, mogu u roku od osam dana od dana saopštenja matičara, uložiti prigovor nadležnom opštinskom organu uprave.

Ovaj organ je dužan da odmah prigovor razmotri i donese rješenje.

Član 22

Dan za zaključenje braka određuje matičar y sporazumu s licima koja žele da stupe u brak.

Član 23

Matičar će preporučiti licima koja žele da stupe u brak da se, do dana zaključenja braka, uzajamno obavijeste o stanju zdravlja, da posjete porodično savjetovalište i upoznaju se sa stručnim mišljenjem o uslovima za razvoj skladnih bračnih porodičnih odnosa, kao i organizaciju udruženog rada u oblasti zdravstva radi upoznavanja s mogućnostima i prednostima planiranja porodice.

Član 24

Zaključenje braka vrši se na svečan način i u naročito određenoj prostoriji, a može se obaviti i na nekom drugom mjestu, ako to budući bračni drugovi traže i za to navedu opravdane razloge.

Član 25

Zaključenju braka prisustvuju oba buduća bračna druga, delegat skupštine opštine koga ona odredi, dva svjedoka i matičar.

Član 26

(1) U naročito opravdanim slučajevima, nadležni opštinski organ uprave može rješenjem dozvoliti da se brak zaključi uz prisustvo samo jednog od budućih bračnih drugova i punomoćnika drugog bračnog druga.

(2) U punomoći, koja mora biti ovjerena, moraju biti tačno označeni lični podaci davaoca punomoći, punomoćnika i lica s kojim davalac punomoći namjerava da zaključi brak i datum izdavanja punomoći.

(3) Punomoć iz prethodnog stava važi 90 dana od dana ovjeravanja.

Član 27

Svjedok pri zaključenju braka može biti svako punoljetno lice koje ima poslovnu sposobnost.

Član 28

Zaključenje braka počinje izvještajem matičara da su zaključenju braka pristupili podvosioci prijave i da je na osnovu isprava, izjava budućih bračnih drugova i svjedoka utvrđeno da ne postoje bračne smetnje (čl. 32. do 39) niti zabrane za zaključenje braka (čl. 40. i 41).

Član 29

Nakon što delegat skupštine opštine utvrdi da na izvještaj matičara nema prigovora, upozna je buduće bračne drugove s odredbama ovog zakona i njihovim pravima i dužnostima, tako što će im pročitati odredbe čl. 42. do 46. i čl. 263. do 266. ovog zakona. Poslije toga će upitati pojedinačno svakog od budućih bračnih drugova da li pristaju da međusobno zaključe brak.

Član 30

Izjave budućih bračnih drugova da pristaju da zaključe brak, matičar će upisati u matičnu knjigu vjenčanih, u kojoj će se, nakon toga, potpisati bračni drugovi, delegat skupštine opštine, svjedoci i matičar. Nakon toga delegat skupštine opštine objaviće da je brak zaključen.

Član 31

Odmah po zaključenju braka, bračnim drugovima će se izdati izvod iz matične knjige vjenčanih.

3. Smetnje za zaključenje braka

Član 32

Brak nije valjan ako nije zaključen u cilju zajednice života bračnih drugova.

Član 33

(1) Brak nije valjan ako je na njegovo zaključenje bračni drug pristao u strahu izazvanom ozbiljnom prijetnjom.

(2) Brak nije valjan ako je na njegovo zaključenje bračni drug pristao u zabludi o ličnosti drugog bračnog druga ili o njegovoj bitnoj osobini.

(3) Zabluda o ličnosti bračnog druga postoji kad je bračni drug mislio da stupa u brak s jednim licem, a stupio je u brak s drugim.

(4) Zabluda o bitnoj osobini bračnog druga postoji kad se radi o osobini odnosno o okolnosti koja bi drugog bračnog druga odvratila od zaključenja braka da je za nju znao, a naročito u slučaju krajnje opasne ili teške bolesti, protivprirodne navike, polne nemoći; trudnoće žene s drugim muškarcem, nečasnog zanimanja i ranije osude zbog krivičnog djela učinjenog iz nečasnih pobuda.

Član 34

Brak se ne može zaključiti dok raniji brak ne prestane.

Član 35

Brak ne može zaključiti lice koje zbog duševne bolesti, duševne nerazvijenosti ili iz drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje.

Član 36

(1) Brak ne mogu zaključiti među sobom: krvni srodnici u pravoj liniji, brat i sestra, brat i sestra po ocu ili majci, stric i sinovica, ujak i sestričina, tetka i bratić, tetka i sestrić. i djeca braće i sestara, kao ni djeca braće i sestara po ocu ili majci.

(2) Odredba iz prethodnog stava primjenjuje se i na odnos potpunog usvojenja.

Član 37

U pogledu uslova za valjanost zaključenja braka, vanbračno srodstvo je izjednačeno s bračnim srodstvom.

Član 38

(1) Brak ne mogu zaključiti među sobom: svekar i snaha, zet i tašta, očuh i pastorka i maćeha i pastorak, bez obzira da li je brak usljed čijeg su zaključenja došli u ovo srodstvo, pretao.

(2) Iz opravdanih razloga osnovni sud može u vanparničnom postupku dozvoliti da brak zaključe srodnici po tzbini iz prethodnog stava.

(3) *(brisano)*

Član 39

(1) Brak ne može zaključiti lice koje nije navršilo 18 godina života,

(2) Iz opravdanih razloga osnovni sud može u vanparničnom postupku dozvoliti zaključenje braka maloljetniku starijem od 16 godina, ako utvrdi da je to lice tjelesno i duševno sposobno za vršenje prava i dužnosti koje proizilaze iz braka.

(3) i (4) *(brisano)*

4. Zabrane za zaključenje braka

Član 40

(1) Brak ne mogu zaključiti usvojenik i usvojlac za vrijeme trajanja nepotpunog usvojenja.

(2) Iz opravdanih razloga sud može, u vanparničnom postupku, licima iz prethodnog stava, na njihov zahtjev dozvoliti zaključenje braka.

(3) Brak zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana ne može se poništiti.

Član 41

(1) Brak ne mogu zaključiti šticićenik i staralac za vrijeme trajanja starateljstva.

(2) Iz opravdanih razloga sud može, u vanparničnom postupku, licima iz prethodnog stava, na njihov zahtjev, dozvoliti zaključenje braka.

(3) Brak zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana ne može se poništiti.

II - LIČNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Član 42

Bračni drugovi su ravnopravni u braku.

Član 43

Bračni drugovi dužni su da se uzajamno poštuju i pomažu.

Član 44

Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja.

Član 45

Bračni drugovi sporazumno odlučuju o podizanju zajedničke djece i o tome kako će urediti odnose i obavljati poslove koji se tiču bračne odnosno porodične zajednice.

Član 46

(1) Bračni drugovi mogu se sporazumjeti da im prezime bude prezime jednog od njih, a mogu i zadržati svaki svoje prezime.

(2) Svaki bračni drug može svom prezimenu dodati prezime svog bračnog druga.

(3) Bračni drugovi su dužni da se prilikom zaključenja braka izjasne o svom prezimenu.

(4) Izjave bračnih drugova o njihovom prezimenu upisaće se u matičnu knjigu vjenčanih.

(5) Ako bračni drugovi nemaju isto prezime sporazumno će odrediti prezime djeteta. Ako se o tome ne sporazumiju, o prezimenu djeteta odlučiće organ starateljstva.

III - PRESTANAK BRAKA

Član 47

(1) Brak prestaje smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništenjem i razvodom braka.

(2) Ako je bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je po pravosnažnoj odluci suda utvrđen kao dan njegove smrti.

(3) Brak prestaje poništenjem i razvodom kad presuda suda o poništenju odnosno razvodu braka postane pravosnažna.

1. Popištenje braka

Član 48

Brak će se poništiti ako se utvrdi da je prilikom njegovog zaključenja postojala koja od bračnih smetnji navedenih u čl. 32. do 39. ovog zakona.

Član 49

(1) Poništenje braka zaključenog u strahu izazvanom ozbiljnom prijetnjom može tražiti cam bračni drug koji je bio prinuđen. Tužba se može podnijeti u roku od jedne godine od dana kada je opasnost od izvršenja prijetnje prestala, a bračni drugovi su za to vrijeme živjeli zajedno.

(2) Poništenje braka zaključenog u zabludi može tražiti samo bračni drug koji je u zabludi pristao na brak. Tužba se može podnijeti u rok od jedne godine od dana saznanja za zabludu, a bračni drugovi su za to vrijeme živjeli zajedno.

Član 50

(1) Pravo na tužbu za poništenje braka iz razloga navedenih u čl. 32. i 34. ovog zakona pripada bračnim drugovima, svakom licu koje ima pravni interes da brak bude poništen, organu starateljstva i javnom tužiocu.

(2) Neće se poništiti novi brak koji je zaključen za vrijeme trajanja ranijeg braka jednod, od bračnih drugova, ako je raniji brak u međuvremenu prestao.

Član 51

(1) Pravo na tužbu za poništenje braka za vrijeme dok traje razlog iz člana 35. ovog zakona pripada bračnim drugovima i organu starateljstva.

(2) Nakon prestanka razloga iz prethodnog stava, pravo na tužbu za poništenje braka pripada samo bračkom drugu koji je bio nesposoban za rasuđivanje. Tužba se može podnijeti u roku od jedne godine od prestanka nesposobnosti za rasuđivanje, a ako je bračiom drugu oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost, u roku od jedne godine od pravosnažnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.

Član 52

Pravo na tužbu za poništenje braka u slučajevima iz člana 36. ovog zakona pripada bračnim drugovima, organu starateljstva i javnom tužiocu.

Član 53

(1) Pravo na tužbu za poništenje braka u slujevima iz člana 38. ovog zakona pripada bračnim drugovima.

(2) Sud može odbiti zahtjev za poništenje braka koji je zaključen bez dozvole suda između srodnika po tazbini, ako utvrdi da su u vrijeme zaključenja braka postojali ili su naknadno nastali važni razlozi zbog kojih se moglo dozvoliti zaključenje braka među ovim srođnicima.

Član 54

(1) Pravo na tužbu za poništenje braka koga je bez dozvole suda zaključilo lice koje nije navršilo 18 godina života pripada organu starateljstva, a maloljetnom bračnom drugu i njegovim roditeljima samo ako nisu nedopuštenim radnjama omogućili zaključenje toga braka.

(2) Sud može odbiti tužbeni zahtjev za poništenje braka ako utvrdi da su u vrijeme zaključenja braka postojali ili su naknadno nastali opravdani razlozi zbog kojih se može dozvoliti zaključenje braka prije punoljetnosti bračnog druga.

(3) Brak se ne može poništiti nakon što je maloljetni bračni drug navršio 18 godina života, ali bračni drug koji je postao punoljetan može podnijeti tužbu za poništenje braka u roku od jedne godine od punoljetnosti.

2. Razvod braka

Član 55

Bračni drug može tražiti razvod braka ako su bračni odnosi teško i trajno poremećeni, usljed čega je zajednički život postao nepodnošljiv.

Član 56

Bračni drug može tražiti razvod braka ako je njegov bračni drug nestao i o njemu nema nikakvih vijesti za vrijeme od dvije godine.

Član 57

(1) Bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo, mogu podnijeti zajednički predlog da se, iz razloga navedenih u članu 55. ovog zakona, razvede njihov brak.

(2) Ako jedan od bračnih drugova odustane od zajedničkog predloga, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, taj predlog smatraće se tužbom za razvod braka.

Član 58

(1) Sud će razvesti brak na osnovu sporazuma bračnih drugova ako oni nemaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

(2) Ako prije donošenja prvostepene presude o razvodu braka jedan od bračnih drugova odustane od sporazuma o razvodu braka, postupak se obustavlja.

Član 59

U slučaju razvoda braka, svaki od bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u vrijeme razvoda braka.

3. Mirenje bračnih drugova

Član 60

Po prijemu tužbe odnosno zajedničkog predloga za razvod braka, ako bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo, sud će zatražiti od nadležnog organa starateljstva da pokuša mirenje bračnih drugova i dostaviće mu primjerak tužbe.

Član 61

Za mirenje je mjesno nadležan organ starateljstva na čijem području tuženi ima prebivalište odnosno boravište, ili organ starateljstva na čijem su području bračni drugovi imali svoje posljednje zajedničko prebivalište.

Član 62

(1) Organ starateljstva zakazaće ročište za pokušaj mirenja na koje će pozvati oba bračna druga.

(2) Punomoćnici ne mogu na ročištu za pokušaj mirenja zastupati bračne drugove niti motu prisustvovati ročištu.

Član 63

(1) Na ročištu za pokušaj mirenja organ starateljstva pokušaće da izmiri bračne drugove, a po potrebi preporučiće im da se obrate savjetovalištima ili drugim ustanovama koje im mogu dati potreban savjet.

(2) Ako jedan ili oba bračna druga, iako su uredno pozvani, izostanu sa ročišta za pokušaj mirenja, smatraće se da mirenje nije uspelo.

(3) Ako na ročištu za pokušaj mirenja ne dođe do izmirenja bračnih drugova, a organ starateljstva ocijeni da ima izgleda da bi do izmirenja moglo doći, može odrediti novo ročište.

Član 64

Ako se u postupku pred organom starateljstva bračni drugovi ne izmire, organ starateljstva nastojaće da se sporazumiju o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju zajedničke maloljetne djece.

Član 65

(1) O ročištu za pokušaj mirenja organ starateljstva sastaviće zapisnik koji će sadržavati izjave bračnih drugova da li su se izmirili odnosno da mirenje nije uspelo, kao i sporazum iz prethodnog člana, ako je do takvog sporazuma došlo.

(2) Zapisnik iz prethodnog stava potpisuju stranke.

(3) Organ starateljstva je dužan da u roku od dva mjeseca provede postupak mirenja bračnih drugova i da o rezultatu pokušaja mirenja dostavi zapisnik iz prethodnog stava sudu kojem je podnesena tužba za razvod braka.

Član 66

Izuzetno, organ starateljstva nije dužan da zakaže ročište za pokušaj mirenja:

- ako je boravište jednog od bračnih drugova nepoznato najmanje šest mjeseci;
- ako je jedan od bračnih drugova nesposoban za rasuđivanje;
- ako jedan ili oba bračna druga žive u inostranstvu.

Član 67

Ako se u postupku pred organom starateljstva bračni drugovi izmire, smatraće se da je tužba povučena.

IV - POSTUPAK U BRAČNIM SPOROVIMA

Član 68

(1) Parnični postupak radi utvrđivanja da brak postoji ili da ne postoji, poništenja braka i razvoda braka (bračni sporovi) pokreće se tužbom.

(2) Ako oba bračna druga saglasno zahtijevaju razvod braka, parnični postupak pokreće se zajedničkim predlogom za razvod braka (član 57) odnosno zahtjevom za sporazumni razvod braka (član 58).

Član 69

(1) Pravo na tužbu u bračnom sporu ne zastarjeva niti je ograničeno drugim rokovima i uslovima ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Pravo na tužbu za poništenje braka i za razvod braka ne prelazi na nasljednike bračnih drugova, ali nasljednici bračnog druga koji je podnio tužbu, mogu nastaviti već započeti postupak radi utvrđivanja da je postojao osnov za poništenje odnosno razvod braka istican do časa smrti tužioca.

Član 70

Ako tužbu u bračnom sporu podnosi punomoćnik stranke, u punomoći se mora izričito navesti kakvu će tužbu punomoćnik podnijeti i iz kojih razloga.

Član 71

U postupku u bračnim sporovima isključena je javnost.

Član 72

(1) Činjenice na kojima stranka zasniva svoj zahtjev u bračnom sporu sud može utvrđivati i kad te činjenice nisu među strankama sporne, osim u slučaju iz člana 58. stav 1. ovog zakona.

(2) Sud je u toku cijelog postupka dužan da nastoji da dođe do izmirenja bračnih drugova.

Član 73

U bračnim sporovima ne može se izreći presuda zbog izostanka niti presuda na osnovu priznanja.

Član 74

(1) U parnicama za razvod braka tužilac može tužbu povući do zaključenja glavne rasprave bez pristanka tuženog, a s pristankom tuženog postupak nije pravosnažno završen.

(2) Zajednički predlog za razvod braka i zahtjev za sporazumni razvod braka mogu braćni drugovi povući dok postupak nije pravosnažno završen.

(3) U slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, ako je povlačenje tužbe odnosno zajedničkog predloga i zahtjeva za sporazumni razvod braka uslijedilo nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud će rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog učinka i da se postupak obustavlja. Ovako će sud postupiti i kad je od zahtjeva za sporazumni razvod braka odustao samo jedan od bračnih drugova.

(4) Na način iz prethodnog stava sud će postupiti i u slučaju smrti bračnog druga, čime se ne dira u pravo nasljednika da nastave postupke u smislu člana 69. stav 2. ovog zakona.

(5) U bračnim sporovima odricanje od tužbenog zahtjeva ima isti pravni učinak kao i povlačenje tužbe.

Član 75

Presudom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se brak poništava, ili da se brak razvodi sud će odlučiti i o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju zajedničke djece, kao i o izdržavanju bračnog druga, ako je on to zahtijevao.

Član 76

(1) Ako se u bračiom sporu rješava i o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju djece, organ starateljstva učestvuje u tom postupku radi zaštite interesa djece.

(2) U postupku iz prethodnog stava organ starateljstva staviće predlog o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju djece, a ovlašten je da u granicama tog predloga iznosi i činjenice koje stranke nisu navele i predlaže da se izvedu potrebni dokazi, da ulaže pravna sredstva i preduzima druge parnične radnje.

(3) Sud koji rješava bračni spor obavijestiće organ starateljstva o postupku radi zaštite, vaspitanja i izdržavanja djece i pozivati ga na sva ročišta, kao i dostavljati mu sve odluke donesene u tom postupku.

Član 77

(1) U toku postupka u bračnim sporovima sud može po službenoj dužnosti rješenjem odrediti privremene mjere radi davanja izdržavanja zajedničkoj maloljetnoj djeci, kao i za njihov smještaj.

(2) Privremene mjere iz prethodnog stava sud može odrediti i u korist bračnog druga po njegovom predlogu.

(3) Žalba protiv rješenja iz st. 1. i 2. ovog člana ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 78

Presuda kojom se brak razvodi na osnovu sporazuma bračnih drugova može se pobijati zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, zbog toga što je pristanak za razvod braka na osnovu sporazuma dat u zabludi ili pod uticajem sile ili prevare, kao i u slučaju ako za donošenje presude nije bilo uslova određenih ovim zakonom.

Član 79

Ako je pravosnažnom presudom utvrđeno da ipak ne postoji, ili ako je brak poništen ili je razveden, ne može se povodom revizije, predloga za ponavljanje postupka, zahtjeva za zaštitu zakonitosti ili predloga za povraćaj u pređašnje stanje izmijeniti pravosnažna presuda u dijelu o prestanku braka, bez obzira da li je koja od stranaka zaključila novi brak.

Član 80

O troškovima postupka u bračnom sporu sud će odlučiti po slobodnoj ocjeni, vodeći računa o razlozima pravičnosti.

Član 81

U postupku o bračnom sporu primjenjivaće se odredbe Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84 i 74/87), ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

TREĆI DIO

ODNOSI RODITELJA I DJECE

I - RODITELJSKO PRAVO

1. Prava i dužnosti roditelja i djece

Član 82

(1) Majka i otac su ravnopravni u vršenju roditeljskog prava i dužnosti.

(2) Ako je jedan od roditelja umro, ili nije poznat, ili mu je oduzeto roditeljsko pravo, roditeljsko pravo pripada drugom roditelju.

Član 83

Roditelj se ne može odreći roditeljskog prava.

Član 84

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo da štite svoju maloljetnu djecu i da se brinu o njihovom životu i zdravlju.

(2) Maloljetna djeca imaju pravo da žive zajedno sa svojim roditeljima.

(3) Ako opravdani interesi djece odnosno roditelja zahtijevaju, maloljetna djeca mogu živjeti odvojeno od svojih roditelja.

(4) Roditelj s kojim dijete ne živi u porodičnoj zajednici ima pravo i dužnost održavanja ličnih odnosa sa svojim djetetom.

Član 85

Roditelji imaju dužnost i pravo da svoju maloljetnu djecu izdržavaju na način i pod uslovima određenim ovim zakonom.

Član 86

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo da se staraju o obrazovanju svoje maloljetne djece.

(2) Roditelji su dužni da se brinu o redovnom osnovnom školovanju svoje djece.

(3) Roditelji imaju dužnost i pravo da prema svojim prilikama, omogućće dalje školovanje svoje djece, vodeći računa o njihovim sposobnostima, sklonostima i opravdanim željama.

Član 87

(1) Roditelji imaju dužnost i pravo da zastupaju svoju maloljetnu djecu.

(2) Ako maloljetnom djetetu treba nešto uručiti ili saopštiti, to se može punovažno učiniti jednom ili drugom roditelju, a ako roditelji ne žive zajedno, onom roditelju kod koga dijete živi.

(3) Maloljetnik sa navršениh 15 godina života koji radom ostvaruje prihode, može raspolagati ostvarenim ličnim dohotkom i zaradom. Pri tome je dužan da doprinosi za svoje izdržavanje, vaspitanje i obrazovanje.

2. Vršenje roditeljskog prava

Član 88

(1) Roditeljsko pravo vrše roditelji sporazumno.

(2) U slučaju neslaganja roditelja, u vršenju roditeljskog prava odlučuje organ starateljstva.

Član 89

(1) Ako je jedan roditelj spriječen da vrši roditeljsko pravo ili mu je oduzeto roditeljsko pravo, ili mu je oduzeta odnosno ograničena poslovna sposobnost, roditeljsko pravo će vršiti drugi roditelj.

(2) Ako roditelji žive odvojeno, roditeljsko pravo vrši onaj roditelj kod koga dijete živi.

(3) U slučaju razvoda braka, poništenja braka, odbijanja zahtjeva za utvrđenje da brak postoji ili utvrđenja da brak ne postoji, roditeljsko pravo vrši onaj roditelj kome je dijete povjereno na zaštitu i vaspitanje.

(4) Ako se roditelj koji ne vrši roditeljsko pravo ne slaže s nekim postupkom ili mjerom roditelja koji to pravo vrši, može obavijestiti organ starateljstva koji će o tome odlučiti.

Član 90

(1) Ako to zahtijevaju interesi djeteta, roditelji mogu povjeriti dijete na zaštitu i vaspitanje trećim licima ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada, uz prethodnu saglasnost organa starateljstva.

(2) Ako roditelji ili roditelj koji sam vrši roditeljsko pravo odlaze na privremeni rad u inostranstvo i sa sobom ne vode djecu, djeca će se povjeriti na zaštitu i vaspitanje drugom licu, ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada, ako je organ starateljstva taj smještaj prethodno odobrio.

(3) Dijete se ne može dati na zaštitu, vaspitanje i obrazovanje licu koje ne može biti staratelj.

Član 91

(1) Ako roditelji žive odvojeno, sporazumjeće se kod koga će od njih dijete ostati na zaštiti i vaspitanju, a ako se o tome ne mogu sporazumjeti ili ako njihov sporazum ne odgovara interesima djeteta, odluku o tome donosi organ starateljstva.

(2) Organ starateljstva donijeće, na zahtjev jednog od roditelja ili po službenoj dužnosti, novu odluku o povjeravanju djeteta na zaštitu i vaspitanje ako to zahtijevaju promijenjene prilike.

Član 92

(1) Kad sud u bračnom sporu odbije tužbeni zahtjev za utvrđenje da brak postoji, ili kad presudom utvrdi da brak ne postoji, kao i kad odluči da se brak poništava ili da se brak razvodi, odlučiće u istoj presudi i o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje.

(2) Novu presudu o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje nadležni sud će donijeti ako to zahtijevaju promijenjene prilike, bez obzira na to koji je sud ranije o tome odlučio.

(3) U postupku iz prethodnog stava organ starateljstva ima sva ovlašćenja iz člana 76. ovog zakona.

Član 93

(1) Sud odnosno organ starateljstva koji donosi odluku o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje odlučiće, nakon što ispita sve odlučne činjenice, da li će sva djeca biti kod jednog roditelja, ili će neka biti kod majke, a neka kod oca.

(2) Kad to zahtijevaju njihovi interesi, djeca se mogu povjeriti na zaštitu i vaspitanje drugom licu ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada.

Član 94

(1) U slučaju smrti roditelja kome je dijete odlukom suda ili organa starateljstva povjereno na zaštitu i vaspitanje, kao i smrti roditelja koji je sam vršio roditeljsko pravo ili je zaštitu i vaspitanje djeteta povjerio drugom licu, preživjeli roditelj ima pravo da traži da mu lice kod koga se dijete nalazi preda dijete na zaštitu i vaspitanje.

(2) U slučaju spora o predaji djeteta između roditelja i lica kod kojeg se dijete nalazi, sud će, na osnovu predloga i mišljenja organa starateljstva, odnosno sam organ starateljstva, odlučiti da li će dijete povjeriti na zaštitu i vaspitanje roditelju, nekom drugom licu ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada.

Član 95

(1) Sud odnosno organ starateljstva koji donosi odluku o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje, uzeće u obzir i želje djeteta ako je ono sposobno da ih izrazi.

(2) Sud odnosno organ starateljstva može ispitati dijete i bez prisustva roditelja i drugih lica.

Član 96

(1) Ako dijete ne živi u zajednici sa oba roditelja, roditelji će se sporazumjeti o načinu održavanja ličnih odnosa s djetetom (posjete i sl.). Ako do takvog sporazuma ne dođe, odluku o tome donosi organ starateljstva.

(2) Organ starateljstva može ponovno urediti način održavanja ličnih odnosa roditelja s djecom, ako to zahtijevaju promijenjene prilike.

(3) Održavanje ličnih odnosa roditelja sa djecom može se ograničiti ili zabraniti samo radi zaštite ličnosti i drugih interesa djece.

3. Nadzor organa starateljstva

Član 97

Organ starateljstva dužan je da preduzima potrebne mjere radi zaštite ličnih i imovinskih prava i interesa djeteta.

Član 98

Ako to interesi djece zahtijevaju, organ starateljstva će pružiti pomoć roditeljima u sređivanju njihovih socijalnih, materijalnih i ličnih prilika i odnosa ili ih uputiti u odgovarajuće savjetovalište.

Član 99

Ako opravdani interesi djece zahtijevaju, organ starateljstva može odrediti stalan nadzor nad vršenjem roditeljskog prava u pogledu pojedinog djeteta.

Član 100

Ako su roditelji, odnosno roditelj kod kojeg dijete živi zanemarili vaspitanje djeteta, ili je kod djeteta došlo do poremećaja u vaspitanju, organ starateljstva može dijete oduzeti i povjeriti ga drugom roditelju, nekom drugom licu ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada, ukoliko ne postoji sudska odluka o povjeravanju djeteta.

Član 101

(1) Organ starateljstva može zahtijevati u svako doba od roditelja polaganje računa o upravljanju imovinom djeteta.

(2) Organ starateljstva može zahtijevati, da sud radi zaštite imovinskih interesa djeteta, dozvoli mjere obezbjeđenja na imovini roditelja.

(3) Organ starateljstva može, radi zaštite imovinskih interesa djeteta, zahtijevati da sud u vanparničnom postupku odluči da se roditelji u pogledu upravljanja imovinom djeteta stave u položaj staratelja.

4. Produženje roditeljskog prava

Član 102

(1) Sud može u vanparničnom postupku po zahtjevu roditelja ili organa starateljstva odlučiti da se roditeljsko pravo produži i poslije punoljetstva djeteta, ako dijete zbog tjelesnog ili duševnog nedostatka nije sposobno da se samo stara o sebi i o svojim pravima i interesima.

(2) Kad prestanu razlozi zbog kojih je roditeljsko pravo bilo produženo, sud će na zahtjev roditelja odnosno organa starateljstva odlučiti o prestanku roditeljskog prava.

(3) *(brisan)*

5. Oduzimanje roditeljskog prava

Član 103

(1) Roditelju koji zloupotrebljava roditeljsko pravo, ili je dijete napustio, ili je svojim ponašanjem očigledno pokazao, da se ne brine o djetetu, i grubo zanemaruje svoje dužnosti, sud će u vanparničnom postupku oduzeti roditeljsko pravo.

(2) Sud može roditeljsko pravo vratiti roditelju, ako prestane razlog zbog koga mu je to pravo oduzeto.

Član 104

(1) Postupak radi oduzimanja roditeljskog prava pokreće organ starateljstva.

(2) Organ starateljstva dužan je pokrenuti postupak za oduzimanje roditeljskog prava i u slučaju kad na bilo koji način sazna da postoje okolnosti iz stava 1. prethodnog člana.

6. Prestanak roditeljskog prava

Član 105

(1) Roditeljsko pravo prestaje kad dijete postane punoljetno ili kad prije punoljetstva zaključi brak.

(2) Dijete postaje punoljetno kad navršši 18 godina života.

(3) Nastupanjem punoljetstva, kao i zaključenjem braka prije punoljetstva, stiče se potpuna poslovna sposobnost.

II - UTVRĐIVANJE I OSPORAVANJE OČINSTVA I MATERINSTVA

1. Utvrđivanje očinstva i materinstva

Član 106

(1) Ocem djeteta rođenog u braku ili u periodu do 300 dana po prestanku braka, smatra se muž majke djeteta.

(2) Ocem djeteta koje je rođeno van braka, smatra se lice koje dijete prizna za svoje ili čije se očinstvo utvrdi pravosnažnom sudskom presudom.

(3) Ako je dijete rođeno u kasnijem braku majke, ali prije isteka roka od 270 dana po prestanku njenog prethodnog braka, ocem će se smatrati muž majke iz prethodnog braka, osim ako muž majke iz kasnijeg braka sa njenim pristankom prizna dijete za svoje.

Član 107

(1) Čim sazna za rođenje djeteta van braka, matičar je dužan da pozove majku da se izjasni ko je otac djeteta i da o tome obavijesti organ starateljstva.

(2) Izjavu iz prethodnog stava majka može dati i bez poziva.

(3) Ako se majka izjasni o tome ko je otac djeteta, organ starateljstva će pozvati to lice da izjavi da li je otac djeteta.

Član 108

(1) Ako lice iz stava 3. prethodnog člana izjavi na zapisnik pred organom starateljstva, matičarem ili u ovjerenoj ispravi da je otac djeteta, matičar će ga upisati kao oca djeteta u matičnu knjigu rođenih i o upisu obavijestiti majku djeteta.

(2) Ako lice iz prethodnog stava izjavi da nije otac djeteta ili u roku od 30 dana od dana dostavljanja poziva ne da nikakvu izjavu, matičar će o tome obavijestiti majku djeteta.

Član 109

(1) Očinstvo se može priznati pred matičarem, organom starateljstva, sudom ili kojim drugim državnim organom ovlašćenim za sastavljanje javnih isprava. Organ pred kojim je dato ovo priznanje dužan je da bez odlaganja zapisnik dostavi matičaru nadležnom za upis djeteta u matičnu knjigu rođenih.

(2) Priznanje očinstva može biti učinjeno i u testamentu.

Član 110

(1) Izjava o priznanju očinstva pred organima navedenim u prethodnom članu može se dati i preko punomoćnika.

(2) Punomoć mora biti ovjerena i sadržavati izričitu uputu punomoćniku da da izjavu o priznanju očinstva određenog djeteta koje je rodila određena žena.

Član 111

Očinstvo može priznati i maloljetnik ako je starije od 16 godina, kao i lice kome je ograničena poslovna sposobnost, ako sy sposobni shvatiti prirodu i značenje izjave o priznanju očinstva.

Član 112

(1) Očinstvo se može priznati i prije rođenja djeteta.

(2) U slučaju iz prethodnog stava priznanje očinstva proizvodi pravni učinak ako se dijete rodi živo.

Član 113

(1) Očinstvo djeteta može se priznati i poslije smrti djeteta, ali samo ako je ono ostavilo potomstvo.

(2) Pod uslovima iz prethodnog stava, lica ovlašćena ovim zakonom za padnošenje tužbe za utvrđivanje očinstva mogu tužbom zahtijevati da se utvrdi očinstvo umrlog djeteta.

Član 114

(1) Priznanje očinstva upisuje se u matičnu knjigu rođenih ako se majka s priznanjem saglasi. Njena saglasnost mora biti data pred matičarem, u javnoj ili u ovjerenoj ispravi.

(2) Ako se majka prethodno izjasnila da je otac djeteta lice koje je priznalo očinstvo, ta će se izjava smatrati njenom saglasnošću.

Član 115

Ako se majka nije koristila mogućnošću iz stava 2. člana 107. ovog zakona, matičar će ie pozvati da se o tome izjasni u roku od 30 dana nakon što primi obavijest da je određeno lice priznalo očinstvo.

Član 116

(1) Ako je dijete starije od 16 godina, potrebna je i njegova saglasnost s priznanjem očinstva. Saglasnost se daje na način propisan u članu 114. stav 1. ovog zakona.

(2) Ako je dijete mlađe od 16 godina, ili starije od 16 godina a trajno je nesposobno za rasuđivanje, a majka više nije živa, ili je proglašena umrlom, ili je potpuno lišena poslovne sposobnosti, izjavu o saglasnosti s priznanjem očinstva daje staralac djeteta s odobrenjem organa starateljstva.

Član 117

(1) Ako se majka ili dijete starije od 16 godina, odnosno staralac djeteta, kada je njihova saglasnost potrebna, ne saglase s priznanjem očinstva ili se ne izjasne o tome u roku od 30 dana

po prijemu obavještenja o priznanju, lice koje je priznalo dijete za svoje može tužbom tražiti da sud utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Tužba se može podnijeti u roku od tri godine po prijemu obavještenja o nesaglasnosti lica iz prethodnog stava.

Član 118

Priznanje očinstva je neopozivo.

Član 119

(1) Lice koje je priznalo očinstvo, a kasnije sazna za okolnosti koje bi isključivale njegovo očinstvo, može očinstvo osporavati tužbom.

(2) Tužba iz prethodnog stava može se podnijeti u roku od jedne godine no saznanju za okolnosti koje bi isključivale očinstvo, a najkasnije u roku od pet godina od davanja izjave o priznanju očinstva.

Član 120

(1) Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti dijete do navršene 25. godine života.

(2) Ako je dijete maloljetno ili poslovno nesposobno, tužbu u njegovo ime podnosi majka ako vrši roditeljsko pravo, odnosno staratelj s odobrenjem organa starateljstva.

Član 121

Tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti majka do navršene 18. godine života djeteta.

Član 122

Organ starateljstva može u roku od jedne godine poslije rođenja djeteta tužbom pokrenuti postupak za utvrđivanje očinstva u slučaju kad je majka označila određeno lice za oca djeteta pred matičarem, a kasnije, zanemarujući interese djeteta, ne pokrene postupak za utvrđivanje očinstva.

Član 123

Odredbe ovog zakona o utvrđivanju očinstva shodno se primjenjuju i na utvrđivanje materinstva.

2. Osporavanje očinstva i materinstva

Član 124

(1) Muž može osporavati očinstvo djeteta koje je rodila njegova žena za vrijeme trajanja braka ili prije isteka 300 dana od prestanka braka, ako smatra da mu nije otac.

(2) Ako je mužu potpuno oduzeta poslovna sposobnost, tužbu radi osporavanja njegovog očinstva može podnijeti njegov staratelj s odobrenjem organa starateljstva.

Član 125

Tužba radi osporavanja očinstva iz prethodnog člana može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu na osnovu koje se može zaključiti da tužilac nije otac djeteta, najkasnije do navršene desete godine života djeteta.

Član 126

U slučaju iz člana 124. ovog zakona nasljednici muža nisu ovlašćeni da podnose tužbu radi osporavanja očinstva, ali mogu nastaviti započeti postupak.

Član 127

(1) Majka može osporavati da je otac njenog djeteta lice koje se po ovom zakonu smatra ocem djeteta.

(2) Tužba iz prethodnog stava može se podnijeti u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

Član 128

(1) Dijete može osporavati da mu je otac lice koje se po ovom zakonu smatra njegovim ocem, osim u slučaju kada je očinstvo utvrđeno pravosnažnom sudskom presudom.

(2) Tužbu iz prethodnog stava dijete može podnijeti do navršene 25. godine života.

Član 129

(1) Lice koje sebe smatra ocem djeteta rođenog van braka, može osporavati očinstvo drugog lica koje je to dijete priznalo za svoje, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Tužba iz prethodnog stava može se podnijeti u roku od jedne godine od upisa osporenog očinstva u matičnu knjigu.

Član 130

Ne može se osporavati očinstvo poslije smrti djeteta.

Član 131

Odredbe ovog zakona o osporavanju očinstva shodno se primjenjuju i na osporavanje materinstva.

3. Utvrđivanje i osporavanje očinstva djece začete vještačkim putem

Član 132

Ne može se utvrđivati očinstvo djeteta koje je začeto vještačkim putem.

Član 133

(1) Muž može osporavati očinstvo djeteta koje je rodila njegova žena, ako je do začeća vještačkim putem došlo sjemenom drugog muškarca bez njegove saglasnosti.

(2) Tužba radi osporavanja očinstva u slučaju prethodnog stava podnosi se u roku od šest mjeseci od dana saznanja za začecje djeteta vještačkim putem, a najkasnije do navršene pete godine života djeteta.

4. Postupak u sporovima radi utvrđivanja i osporavanja očinstva i materinstva

Član 134

(1) Postupak u sporovima za utvrđivanje odnosno osporavanje očinstva i materinstva pokreće se tužbom.

(2) Stranke u sporu za utvrđivanje očinstva su lice čije se očinstvo utvrđuje, dijete i majka djeteta.

(3) Stranke u sporu o osporavanju očinstva su lice koje se po ovom zakonu smatra ocem djeteta, dijete i majka djeteta.

(4) Kad treće lice osporava očinstvo licu koje je dijete priznalo za svoje, stranke u sporu su lice koje osporava očinstvo, lice čije se očinstvo osporava, dijete i majka djeteta.

Član 135

(1) Ako tužbom za utvrđivanje odnosno za osporavanje očinstva nisu kao tužilac ili kao tuženi obuhvaćene sve stranke u sporu, sud će pozvati tužioca da dopuni tužbu tako što će navesti i stranku koja tužbom nije obuhvaćena.

(2) Ako tužilac u roku koji je sud odredio ne postupi na način iz prethodnog stava, tužba će se odbaciti.

Član 136

(1) Stranke koje podnose tužbu radi utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva, odnosno protiv kojih je upravljen tužbeni zahtjev jedinstveni su suparničari.

(2) Ako je tužbu za utvrđivanje odnosno osporavanje očinstva podnijelo ovlašćeno lice u zakonskom roku, tužbi se, kao suparničar, može pridružiti i lice kome je istekao rok za podnošenje tužbe.

Član 137

(1) Ako dijete i roditelj koji po zakonu zastupa dijete zajedno podnose tužbu za utvrđivanje ili osporavanje očinstva, odnosno ako su tuženi istom tužbom, taj će roditelj zastupati dijete i u parnici, ali organ starateljstva može djetetu postaviti posebnog staratelja ako između djeteta i roditelja u toj parnici postoje suprotni interesi.

(2) Ako su dijete i roditelj koji po zakonu zastupa dijete, u parnici u suprotnim stranačkim ulogama tužioca i tuženog, organ starateljstva postavice djetetu posebnog staratelja.

Član 138

(1) U postupku u sporovima radi utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva ili materinstva isključena je javnost.

(2) U sporovima za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva ne može se donijeti presuda zbog izostanka niti na osnovu priznanja.

(3) U parnicama za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva odricanje od tužbenog zahtjeva ima isti pravni učinak kao i povlačenje tužbe.

Član 139

O troškovima postupka u parnicama radi utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva ili materinstva sud će odlučiti po slobodnoj ocjeni, vodeći računa o razlozima pravičnosti.

Član 140

(1) U postupku za utvrđivanje odnosno osporavanje očinstva, ili materinstva, sud može po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere radi zaštite, smještaja i izdržavanja djece.

(2) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 141

U postupku za utvrđivaše. i osporavanje očinstva ili materinstva primjenjivaće se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

ČETVRTI DIO

USVOJENJE

I - ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 142

(1) Za punovažnost usvojenja potrebno je da su usvojlac i usvojenikovi roditelji, odnosno staraoci usvojenika, o tome dali svoju saglasnost pred nadležnim organom starateljstva. Ove izjave unose se u zapisnik, koji potpisuju sva lica koja su prisustvovala zasnivanju usvojenja.

(2) Za usvojenje maloljetnog lica starijeg od 10 godina potrebna je i njegova saglasnost,

Član 143

Usvojenje mora biti u interesu usvojenika.

Član 144

(1) Usvojlac može biti samo državljanin SFRJ.

(2) Izuzetno, usvojlac može biti i strani državljanin ako za to postoje naročito opravdani razlozi.

(3) Usvojenje iz prethodnog stava ne može se zasnovati bez odobrenja republičkog organa uprave nadležnog za poslove socijalne politike, koje se daje uz pribavljeno mišljenje republičkog organa uprave za unutrašnje poslove.

Član 145

Usvojenje se upisuje u matičnu knjigu rođenih.

II - VRSTE USVOJENJA

Član 146

Usvojenje može biti nepotpuno i potpuno.

1. Nepotpuno usvojenje

Član 147

Nepotpunim usvojenjem se između usvojenika i usvojioca i njegovih potomaka zasnivaju odnosi srodstva, kao i prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece ako zakonom nije drukčije određeno.

Nepotpuno usvojenje ne utiče na prava i dužnosti usvojenika prema njegovim roditeljima i drugim srođnicima.

Član 148

(1) Usvojiti se može samo maloljetno lice.

(2) Usvojiti može samo lice koje je starije od usvojenika najmanje 18 godina.

(3) Ako braćni drugovi zajednički usvajaju isto lice, uslov iz prethodnog stava mora ispunjavati jedan od njih.

Član 149

(1) Za nepotpuno usvojenje potreban je pristanak oba roditelja djeteta, ako dijete ima roditelje.

(2) Nije potreban pristanak roditelja:

- kome je oduzeto roditeljsko pravo,

- kome je oduzeta poslovna sposobnost,

- čije je boravište nepoznato najmanje jednu godinu, a u tom periodu se ne brine za dijete.

Član 150

Braćni drugovi mogu zajednički usvojiti isto dijete. Dijete može usvojiti i samo jedan od njih uz pristanak drugog braćnog druga.

Član 151

(1) Ne može se usvojiti srodnik u pravoj liniji, ni brat ni sestra.

(2) Staralac ne može usvojiti svoga štićenika dok ga organ starateljstva ne razriješi dužnosti staraoca.

Član 152

(1) Usvojiti ne može:

- lice kome je oduzeto roditeljsko pravo,

- lice kome je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost,

- lice koje ne pruža dovoljno jamstva da će usvojenika podizati i vaspitavati tako da bude koristan član društvene zajednice,

- lice koje je duševno bolesno ili slaboumno, odnosno koje boluje od druge bolesti koja može dovesti u opasnost zdravlje ili život usvojenika.

(2) Usvojiti ne može ni lice kod čijeg se bračnog druga stiče jedna od okolnosti iz prethodnog stava.

2. Potpuno usvojenje

Član 153

Potpunim usvojenjem se između usvojioca i njegovih srodnika i usvojenika i njegovih potomaka zasnivaju odnosi srodstva, kao i kada se radi o krvnom srodstvu.

Član 154

Potpuno usvojiti se može samo dijete uzrasta do pet godina, koje nema žive roditelje, ili su mu roditelji nepoznati, odnosno koji su dijete napustili, a više od jedne godine ne zna im se mjesto boravka, ili čiji su roditelji pred nadležnim organima starateljstva pristali da njihovo dijete bude potpuno usvojeno.

Član 155

(1) Potpuno usvojiti mogu samo bračni drugovi zajednički, ako su oba ili jedan od njih stariji od usvojenika najmanje 18 godina.

(2) Potpuno usvojiti može i bračni drug roditelja djeteta koje se usvaja, s tim što u tom slučaju razlika u godinama između usvojenika i usvojioca može biti i manja od 18 godina.

Član 156

Potpuno usvojenje može biti ako ne postoje smetnje iz čl. 151. i 152. ovog zakona.

Član 157

Potpunim usvojenjem prestaju sva međusobna prava i dužnosti između usvojenika i njegovih krvnih srodnika.

III - POSTUPAK ZA ZASNIVANJE USVOJENJA

Član 158

- (1) Lice koje želi usvojiti podnosi zahtjev organu starateljstva.
- (2) Za vođenje postupka usvojenja nadležan je organ starateljstva prema prebivalištu maloljetnika, odnosno boravištu, ako se prebivalište majke može utvrditi.

Član 159

- (1) Organ starateljstva, na osnovu priloženih, odnosno po službenoj dužnosti pribavljenih dokaza, utvrđuje da li su ispunjeni uslovi za zasnivanje usvojenja propisani ovim zakonom.
- (2) U postupku za usvojenje organ starateljstva će po službenoj dužnosti, pribaviti mišljenje o postojanju uslova i podobnosti lica koje želi usvojiti od mjesne zajednice i organa starateljstva prema prebivalištu toga lica, odgovarajućih opganizacija i stručnjaka (socijalni radnik, psiholog, ljekar, pedagog i drugi).
- (3) Mišljenja iz prethodnog stava moraju biti obrazložena i zasnovana na utvrđenim činjenicama.

Član 160

U postupku za usvojenje isključena je javnost.

Član 161

- (1) Zasnivanju usvojenja prisustvuju usvojlac njegov bračni drug i roditelji odnosno staralac usvojenika.
- (2) Organ starateljstva, ako ocijeni da bi to bilo u interesu djeteta, može odlučiti da zasnivanju usvojenja ne prisustvuju roditelji usvojenika.

Član 162

- (1) U postupku za usvojenje organ starateljstva dužan je da roditelja, usvojioca i usvojenika starijeg od 10 godina upozna o pravima i dužnostima koja proizilaze iz usvojenja.
- 2) Kod nepotpunog usvojenja organ starateljstva posebno će upozoriti stranke na zakonske odredbe o prezimenu i nasljednim pravima koje se odnose na usvojenika.

Član 163

Ako organ starateljstva nađe da su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, donijeće rješenje o zasnivanju usvojenja, a ako ti uslovi nisu ispunjeni rješenjem će odbiti zahtjev za usvojenje.

Član 164

(1) Rješenje o zasnivanju nepotpunog usvojenja sadrži sporazum o prezimenu usvojenika i o naslednim pravima usvojenika prema usvojiocu. Ako je usvojenik stariji od 10 godina, potrebna je i njegova saglasnost o prezimenu.

(2) Kod zasnivanja potpunog usvojenja u rješenju će se kao prezime usvojenika unijeti prezime usvojioca.

Član 165

Pravosnažno rješenje o zasnivanju usvojenja organ starateljstva dužan je da u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti dostavi nadležnom matičaru radi upisa u matičnu knjigu rođenih.

Član 166

(1) Protiv rješenja kojim se odbija zahtjev za usvojenje, lice koje želi da usvoji može izjaviti žalbu u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja. Žalba se izjavljuje drugostepenom organu nadležnom za poslove socijalne politike.

(2) Protiv rješenja kojim se zasniva usvojenje žalba je dopuštena samo u slučaju zablude, prevare ili prinde.

(3) Izjavljivanje žalbe iz prethodnog stava nije vezano za rok.

(4) Kod potpunog usvojenja mora biti sačuvana tajnost podataka o njegovom zasnivanju, a u matičnu knjigu rođenih usvojioci se upisuju kao roditelji usvojenika.

Član 167

(1) Organ starateljstva dužan je da vodi evidenciju i dokumentaciju o usvojenoj djeci.

(2) Uputstvo o vođenju evidencije i dokumentacije propisuje predsjednik Republičkog komiteta za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu.

IV - PRESTANAK USVOJENJA

Član 168

(1) Nepotpuno usvojenje može prestati na osnovu rješenja organa starateljstva kad on utvrdi da to zahtijevaju opravdani interesi usvojenika.

(2) Organ društveno-političke zajednice, mjesne zajednice, društveno-političke organizacije i druge organizacije i udruženja građana, kao i građanin mogu kod organa starateljstva dati inicijativu za prestanak usvojenja kad to zahtijevaju opravdani interesi maloljetnog usvojenika.

(3) U postupku za prestanak usvojenja organ starateljstva, kada ocijeni da je to potrebno, pribaviće odgovarajuće stručno mišljenje o cjelishodnosti daljeg postojanja usvojenja.

Član 169

(1) Nepotpuno usvojenje može prestati i na osnovu predloga usvojioca ili usvojenika, kao i na osnovu njihovog sporazumnog predloga.

(2) U slučajevima iz prethodnog stava organ starateljstva donosi rješenje o prestanku usvojenja ako ocijeni da je to u interesu usvojenika.

Član 170

(1) Protiv rješenja organa starateljstva o prestanku usvojenja može se izjaviti žalba u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja.

(2) Pravosnažno rješenje o prestanku usvojenja organ starateljstva dužan je da dostavi nadležnom matičaru u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti radi upisa u matičnu knjigu rođenih.

Član 171

Potpuno usvojenje ne može se raskinuti.

PETI DIO

STARATELJSTVO

1. Poslovi starateljstva

Član 172

Poslove starateljstva vrši organ starateljstva iz člana 15. ovog zakona.

Član 173

Organ starateljstva iz prethodnog člana poslove starateljstva vrši preko postavljenog staraoca ili neposredno.

Član 174

(1) Organ starateljstva preduzima potrebne mjere da se na najbolji način ostvari svrha starateljstva.

(2) Organ starateljstva u pripremanju, donošenju i sprovođenju svojih rješenja odnosno pojedinih mjera, koristi sve oblike socijalne zaštite, metode socijalnog i drugog stručnog rada, kao i usluge socijalnih, zdravstvenih, obrazovno-vaspitnih i drugih organizacija. <https://www.anwalt-derbeste.de>

(3) Organ starateljstva može osnovati stručno tijelo sastavljeno od odgovarajućih stručnjaka (ljekara, ledagoga, pravnika, psihologa, socijalnog radnika i drugih), sa zadatkom da razmatra stručna pitanja i daje organu starateljstva predloge za preduzimanje pojedinih mjera starateljstva.

Član 175

(1) Organ starateljstva pruža posebnu društvenu zaštitu i licima koja se nalaze pod roditeljskim staranjem, pod uslovima i na način određenim ovim zakonom i drugim propisima.

(2) Organ starateljstva stara se o primjeni vaspitne i druge mjere izrečene od sudova i drugih nadležnih organa, radi vaspitanja i obrazovanja maloljetnika i drugih lica na koje se ove mjere

odnose i vrši druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost posebnim zakonom ili propisima donesenim na osnovu zakona.

2. Staralac

Član 176

(1) Licu pod starateljstvom organ starateljstva postavlja staraoca, ukoliko ne odluči da dužnost staraoca vrši neposredno.

(2) Za staraoca se postavlja lice koje ima lična svojstva i sposobnost za vršenje dužnosti staraoca, a koje prethodno da pristanak da bude staralac.

(3) Pri postavljanju staraoca, organ starateljstva uzeće u obzir i želje štićenika ako je ovaj u stanju da ih izrazi, kao i želje bliskih srodnika štićenika.

Član 177

Isto lice može se postaviti za staraoca i za više štićenika ako to nije u suprotnosti sa interesima pojedinih štićenika i ako na to pristane.

Član 178

Licu pod starateljstvom koje je smješteno u obrazovno-vaspitnu, socijalnu, zdravstvenu ili drugu organizaciju udruženog rada, organ starateljstva postavlja staraoca za vršenje onih poslova starateljstva koje ta organizacija ne vrši u okviru svoje redovne djelatnosti.

Član 179

(1) Organ starateljstva može rješenjem ograničiti ovlašćenje staraoca i odlučiti da pojedine poslove staraoca vrši neposredno.

(2) Ako organ starateljstva vrši dužnost staraoca u smislu prethodnog stava, može da pojedine poslove povjeri stručnim licima da ih vrše u njegovo ime i pod njegovim nadzorom.

Član 180

Za staraoca ne može se postaviti lice:

- kome je oduzeto roditeljsko pravo,

- kome je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost,

- čiji su interesi u suprotnosti sa interesima štićenika, odnosno koje ne pruža dovoljno jamstva da će štićenika vaslitati i odgajati tako da bude koristan član društvene zajednice,

- od koga se, s obzirom na njegovo ranije i sadašnje vladanje, lična svojstva i odnose sa štićenikom i njegovim roditeljima, ne može očekivati da će pravilno vršiti dužnost staraoca.

Član 181

(1) Organ starateljstva, rješenjem kojim postavlja staraoca, određuje njegove dužnosti i obim njegovih ovlašćenja.

(2) Organ starateljstva, prije donošenja rješenja iz prethodnog stava, upozna je staraoca sa značajem starateljstva, njegovim pravima i dužnostima i sa drugim važnijim podacima potrebnim za vršenje dužnosti staraoca.

Član 182

(1) O stavljanju pod starateljstvo i o prestanku starateljstva organ starateljstva obavještava nadležnog matičara u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti rješenja.

(2) Ako lice stavljeno pod starateljstvo ima nepokretnu imovinu, organ starateljstva obavještava i nadležni osnovni sud radi upisa staratelja u zemljišnu knjigu.

Član 183

Staralac je dužan da se savjesno stara o ličnosti, pravima, obavezama i interesima štićenika i upravljanju njegovom imovinom.

Član 184

(1) Ako štićenik ima imovinu, organ starateljstva preduzima mjere da se ta imovina popiše, procijeni i preda staraocu na upravljanje.

(2) Popisu imovine, pored članova komisije koju obrazuje organ starateljstva, prisustvuju staralac, štićenik ako je u stanju da shvati o čemu se radi, i držalac imovine štićenika.

Član 185

(1) Organ starateljstva, nakon što je pokrenut postupak da neko lice stavi pod starateljstvo, može popisati i procijeniti njegovu imovinu i preduzeti druge mjere za osiguranje te imovine i prije donošenja rješenja o stavljanju toga lica pod starateljstvo.

(2) U slučaju neposredne opasnosti po interes štićenika u pogledu njegove nepokretne imovine, organ starateljstva može i prije popisa i procjene imovine zatražiti od suda zabilješku u zemljišnoj knjizi o pokretanju postupka za stavljanje tog lica pod starateljstvo.

Član 186

(1) Staralac je dužan da uz pomoć organa starateljstva preduzme sve potrebne mjere da se pribave sredstva neophodna za sprovođenje mjera koje je u interesu štićenika odredio organ starateljstva.

(2) Pri pribavljanju sredstava za ostvarivanje pojedinih mjera koje se preduzimaju u interesu štićenika, staralac je dužan da koristi izvore prihoda redoslijedom navedenim u članu 227. ovog zakona.

Član 187

Staralac ne može bez prethodnog odobrenja organa starateljstva preduzimati poslove koji prelaze okvire redovnog poslovanja ili upravljanja štíćenikovom imovinom.

Član 188

(1) Staralac može samo sa odobrenjem organa starateljstva, u pogledu raspolaganja i upravljanja imovinom i pravima štíćenika, preduzimati sljedeće poslove:

- otuđiti ili opteretiti nepokretnu imovinu štíćenika,
- otuđiti iz imovine štíćenika pokretne stvari veće i posebne lične vrijednosti, ili raspolagati imovinskim pravima veće vrijednosti,
- odreći se nasljedstva ili legata, ili odbiti poklon,
- preduzimati druge mjere određene zakonom.

(2) Organ starateljstva, u postupku davanja odobrenja staraocu u pogledu raspolaganja i upravljanja imovinom, odnosno pravima štíćenika, određuje namjenu pribavljenih sredstava i nadzire njihovu upotrebu.

Član 189

(1) Staralac zastupa štíćenika.

(2) Organ starateljstva zastupa štíćenika ako dužnost staraoca taj organ vrši neposredno ili ako je ograničio ovlašćenje staraoca i odlučio da štíćenika sam zastupa.

Član 190

(1) Staralac samostalno, u ime štíćenika i za njegov račun, vrši poslove koji spadaju u redovno poslovanje i upravljanje imovinom.

(2) Pri preduzimanju svakog važnijeg posla staralac će se, kada je to moguće, posavjetovati sa štíćenikom, ako je ovaj u stanju da razumije o čemu se radi.

Član 191

(1) Staralac može da zaključi pravni posao sa štíćenikom samo ako organ starateljstva nađe da to zahtijevaju interesi štíćenika i ako to prethodno odobri.

(2) Staralac ne može da obavezuje štíćenica kao jemca.

Član 192

(1) Staralac je dužan da podnese organu starateljstva izvještaj i položi račun o svom radu svake godine, kao i kad to zatraži organ starateljstva. U slučaju neposrednog starateljstva, izvještaj je dužan da podnese radnik organa starateljstva ili drugo lice koje u ime organa starateljstva vrši poslove starateljstva. Izvještaj se podnosi pismeno ili usmeno na zapisnik.

(2) Iz izvještaja se mora vidjeti kako se staralac ili drugo stručno lice koje vrši poslove starateljstva stara o ličnosti štíćenika, a naročito o njegovom zdravlju, vaspitanju i obrazovanju, kao i o svemu drugom što je od značaja za ličnost štíćenika.

(3) Izvještaj mora sadržavati i podatke o upravljanju i raspolaganju štíćenikovom imovinom i o svim štíćenikovim prihodima i rashodima u protekloj godini i konačnom stanju štíćenikove imovine.

(4) Organ starateljstva dužan je da savjesno razmotri izvještaj staraoca i da po potrebi preduzme odgovarajuće mjere da se zaštite interesi štíćenika.

(5) Pored kontrole rada staraoca prihvatanjem izvještaja o njegovom radu, organ starateljstva dužan je i da povremeno, ličnim uvidom, kontroliše kako staralac vrši svoje dužnosti prema štíćeniku.

Član 193

(1) Staralac vrši svoju dužnost, po pravilu, bez nagrade.

(2) Organ starateljstva može odrediti staraocu nagradu ako se posebno zalagao i istakao u vršenju dužnosti.

(3) Staralac ima pravo na naknadu opravdanih troškova učinjenih u vršenju svojih dužnosti.

(4) Visinu naknade troškova staraocu utvrđuje organ starateljstva.

(5) Nagradu i naknadu troškova odobrava organ starateljstva iz prihoda štíćenika, a ukoliko bi ta isplata išla na štetu izdržavanja štíćenika, ti troškovi padaju na teret sredstava opštine.

Član 194

(1) Staralac odgovara štíćeniku za štetu koju je skrivio u obavljanju dužnosti staraoca.

(2) Organ starateljstva utvrđuje iznos štete i poziva staraoca da u određenom roku štetu naknadi. Ukoliko staralac ne naknadi utvrđenu štetu u određenom roku, organ starateljstva neposredno naknađuje štetu štíćeniku.

(3) Organ starateljstva može kod nadležnog suda zahtijevati od staraoca naknadu isplaćenog iznosa iz prethodnog stava, ako je tu štetu staralac počinio namjerno ili iz krajnje nepažnje.

(4) Radi obezbjeđenja prava štíćenika, koja su povrijeđena nepravilnim radom staraoca, organ starateljstva dužan je prema staraocu preduzeti i druge mjere predviđene zakonom.

Član 195

Ako staralac umre ili samovoljno prestane da vrši dužnost staraoca, ili ako nastanu takve okolnosti koje sprečavaju staraoca da vrši svoju dužnost, organ starateljstva dužan je da bez odlaganja preduzme mjere za zaštitu interesa štíćenika do postavljanja novog staraoca.

Član 196

(1) Organ starateljstva razriješiće staraoca od dužnosti ako utvrdi da je u vršenju dužnosti staraoca nemaran, da zlorabljiva svoja ovlaštenja, da se njegovim radom ugrožavaju interesi šticeenika, ili ako smatra. da bi za šticeenika bilo korisnije da mu se postavi drugi staralac.

(2) Organ starateljstva razriješiće staraoca od dužnosti kad ovaj sam to zatraži, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva. Organ starateljstva mora istovremeno preduzeti sve potrebne mjere za zaštitu interesa šticeenika.

(3) Staralac kome je prestala dužnost staraoca dužan je da podnese izvještaj i položi račun o svom radu opgany starateljstva.

Član 197

(1) U slučaju trajnog prestanka starateljstva, organ starateljstva poziva staraoca da u određenom roku podnese izvještaj o svom radu i o stanju šticeenikove imovine, i da preda svu imovinu na upravljanje šticeeniku odnoono roditelju ili usvojiocu.

(2) Predaja imovine se vrši u prisustvu staraoca, šticeenika odnosno roditelja ili usvojioca i predstavnika organa starateljstva,

3. Starateljstvo nad maloljetnim licima

Član 198

Pod starateljstvo staviće se maloljetno lice:

- čiji su roditelji umrli, nestali, nepoznati ili su nepoznatog boravišta duže od jedne godine,
- čijim roditeljima je oduzeto roditeljsko pravo,
- čijim roditeljima je oduzeta poslovna sposobnost, odnosno koji još nisu stekli poslovnu sposobnost ili im je poslovna sposobnost ograničena,
- čiji su roditelji kroz duže vrijeme zanemarili čuvanje i vaspitanje djece,
- čiji su roditelji odsutni i nisu u mogućnosti da se redovno staraju o svome djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i vaspitanje licu za koje je organ starateljstva utvrdio da ispunjava uslove za staraoca.

Član 199

Staralac maloljetnog šticeenika dužan je da se kao roditelj stara o njegovoj ličnosti, a naročito o zdravlju, vaspitanju, obrazovanju i osposobljavanju za samostalan život i rad.

Član 200

(1) Staralac je ovlašten da u ime i za račun šticeenika zaključuje pravne poslove. Za one pravne poslove koje staralac, u smislu ovog zakona, ne može sam zaključivati, potrebno je odobrenje organa starateljstva.

(2) Maloljetni štíćenik koji je navršio 15 godina života može sam, bez odobrenja staraoca, zasnovati radni odnos i raspolagati ličnim dohotkom, pri čemu je dužan doprinositi za svoje izdržavanje, vaspitanje i obrazovanje.

Član 201

Staralac može samo sa odobrenjem organa starateljstva:

- smjestiti maloljetnika u organizaciju udruženog rada vaspitno-obrazovne djelatnosti i predati ga nekom licu na čuvanje i vaspitanje,
- prekinuti školovanje maloljetnika ili promijeniti vrstu škole,
- odlučiti o izboru, vršenju ili promjeni zanimanja maloljetnika.
- preduzimati i druge mjere u pogledu ličnosti maloljetnika određene zakonom.

Član 202

(1) Organ starateljstva može maloljetnog štíćenika povjeriti drugom licu na čuvanje i vaspitanje, ako nađe da za to postoje opravdani razlozi.

(2) Smještaj maloljetnog štíćenika na čuvanje i vaspitanje kod drugog lica treba da odgovara, ukoliko je moguće, načinu i uslovpma čuvanja i vaspitanja maloljetnika pod roditeljskim staranjem.

Član 203

(1) Organizacija udruženog rada vaspitno-obrazovne djelatnosti ili organizacija udruženog rada u oblasti zdravstva u kojoj je privremeno smješten maloljetnik štíćenik, a posebno lice kome je maloljetnik povjeren na čuvanje i vaspitanje, dužni su obavještavati staraoca i organ starateljstva o svim važnijim promjenama u pogledu života, zdravlja, vaspitanja i obrazovanja štíćenika.

(2) Orgaiizacije udruženog rada i lice iz prethodnot stava ne mogu se osloboditi dužnosti čuvanja maloljetnog štíćenika bez prethodne saglasnosti staraoca odnosno organa starateljstva.

Član 204

(1) Starateljstvo nad maloljetnim štíćenikom prestaje njegovim punoljetstvom, zaključenjem braka, njegovim usvojenjem ili kada prestane koji od razloga navedenih u članu 198. ovog zakona,

(2) Organ starateljstva će produžiti da pruža odgovarajuće oblike socijalne i druge zaštite licu nad kojim je prestalo starateljstvo zbog nastupanja punoljetstva ako se ono do tog vremena nije uspjelo osposobiti za samostalan život i rad.

Član 205

Ako i po nastupanju punoljetstva, zbog psihofizičkih nedostataka, štíćenik nije sposoban da se brine o svojoj ličnosti, pravima i interesima, staralac, uz odobrenje organa starateljstva ili organ starateljstva neposredno, pokreće kod nadležnog suda postupak za oduzimanje poslovne pcocobnosti štíćenika, u cilju ponovnog stavljanja pod starateljstvo.

4. Starateljstvo nad licima kojima je oduzeta poslovna sposobnost

Član 206

(1) Lice kome je pravosnažnom odlukom suda djelimično ili potpuno oduzeta poslovna sposobnost, organ starateljstva staviće pod starateljstvo.

(2) Pravosnažnu odluku o oduzimanju odnosno ograničenju poslovne sposobnosti sud je dužan da bez odlaganja dostavi nadležnom organu starateljstva, koji će u roku od 30 dana od dana prijema odluke, lice kome je oduzeta poslovna sposobnost staviti pod starateljstvo.

Član 207

Staralac lica kome je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost dužan je naročito da se stara o njegovoj ličnosti, vodeći računa o uzrocima zbog kojih mu je oduzeta odnosno ograničena poslovna sposobnost, i nastojati da se ti uzroci otklone i to lice osposobi za samostalan rad.

Član 208

(1) Staralac lica kome je potpuno oduzeta poslovna sposobnost, u dužnostima i pravima izjednačen je sa staraocem maloljetnog lica koje nije navršilo 15 godina života.

(2) Staralac lica kome je djelimično oduzeta poslovna sposobnost ima dužnosti i prava staraoca maloljetnog lica koje je navršilo 15 godina života, ali organ starateljstva može, kad je to potrebno, odrediti poslove koje lice sa djelimično oduzetom poslovnom sposobnošću može preduzimati samostalno.

Član 209

(1) Sud kod koga je pokrenut postupak da se nekom licu oduzme ili ograniči poslovna sposobnost dužan je da odmah izvijestiti o tome organ starateljstva koji će, ako je potrebno, tome licu postaviti privremenog staraoca. <https://advokat-prnjavorac.com>

(2) U slučaju iz prethodnog stava primjenjuju se odredbe o starateljstvu nad maloljetnicima koji su navršili 15 godina života, ali organ starateljstva može, ako je potrebno, proširiti na njega odredbe o starateljstvu nad maloljetnicima koji nisu navršili 15 godina života.

(3) Dužnost privremenog staraoca prestaje kad se postavi stalni staralac ili kad odluka suda kojom se utvrđuje da nema mjesta oduzimanju odnosno ograničenju poslovne sposobnosti postane pravosnažna.

Član 210

(1) Starateljstvo nad licima kojima je oduzeta odnosno ograničena poslovna sposobnost prestaje kada im se odlukom suda donesenom u vanparničnom postupku vrati poslovna sposobnost.

(2) Pravosnažnu odluku o vraćanju poslovne sposobnosti sud odmah dostavlja organu starateljstva.

5. Staraoци za posebne slučajeve

Član 211

(1) Organ starateljstva postaviće staraoca za pojedine poslove ili određenu vrstu poslova odsutnom licu čije je boravište nepoznato, a koje nema zastupnika, nepoznatom vlasniku imovine kada je potrebno da se neko o toj imovini stara, kao kao i drugim slučajevima kada je to potrebno radi zaštite prava i interesa određenog lica.

(2) Licima iz prethodnog stava može, pod uslovima određenim zakonom, postaviti staraoca i organ pred kojim se vodi postupak. Ovaj organ dužan je da o tome bez odlaganja obavijesti nadležni organ starateljstva.

(3) Organ starateljstva ima prema staraocu postavljenom u smislu prethodnog stava sva ovlaštenja kao i prema staraocu koga je sam postavio.

Član 212

(1) Poseban staralac postaviće se licu nad kojim roditelji ili usvojioci vrše roditeljska prava, za vođenje spora između njega i njegovih roditelja ili usvojioca, za zaključenje pojedinih pravnih poslova između njih, kao i u drugim slučajevima kada su njihovi interesi u suprotnosti.

(2) Licu pod starateljstvom postaviće se poseban staralac za vođenje spora između njega i staraoca, za zaključenje pravnih poslova, kao i u drugim slučajevima kada su njihovi interesi u suprotnosti.

(3) Kad među maloljetnicima nad kojima isto lice vrši roditeljsko pravo ili među licima koja imaju istog staraoca treba da se vodi spor ili zaključi pravni posao u kome su interesi maloljetnika odnosno šticećenika u suprotnosti, postaviće se svakom od njih poseban staralac za vođenje spora odnosno zaključenja posla.

(4) Kada roditelji, usvojioci, staraoci ili pojedini organi odnosno organizacije u vršenju svojih poslova saznaju za slučajeve iz st. 1. do 3. ovog člana, dužni su da o tome obavijeste nadležni organ starateljstva.

Član 213

Ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno, organ starateljstva u slučajevima predviđenim ovim zakonom preduzeće potrebne mjere za zaštitu ličnosti, prava i interesa stranog državljanina, dok organ države čiji je on državljanin ne donese potrebnu odluku i ne preduzme određene mjere.

Član 214

(1) Na zahtjev lica koje zbog bolesti, starosti ili iz drugih opravdanih razloga nije sposobno da se samo stara o sebi, svojim pravima i interesima, organ starateljstva može postaviti staraoca za pojedine poslove ili za određenu vrstu poslova.

(2) Na zahtjev lica iz prethodnog stava organ starateljstva će staraoca razriješiti dužnosti.

Član 215

Pri postavljanju staraoca za posebne slučajeve, organ starateljstva određuje obim dužnosti i prava staraoca, imajući u vidu okolnosti svakog pojedinog slučaja.

6. Nadležnost i postupak

Član 216

(1) Mjesna nadležnost organa starateljstva određuje se prema prebivalištu, a ako se ovo ne može utvrditi, prema boravištu lica koje treba staviti pod starateljstvo.

(2) Prebivalište odnosno boravište određuje se prema vremenu kada su se stekli uslovi za stavljanje određenog lica pod starateljstvo.

Član 217

(1) Ako se promijeni prebivalište štićenika mijenja se i nadležnost organa starateljstva.

(2) Novi nadležni organ starateljstva odlučuje da li će se mijenjati mjere koje je odredio ranije organ starateljstva.

(3) U slučaju sukoba nadležnosti u vezi sa promjenom prebivališta štićenika, organ starateljstva nadležan za štićenika do pokretanja postupka o sukobu nadležnosti, dužan je i dalje da se u svemu stara o štićeniku do donošenja pravosnažnog rješenja u tom postupku.

Član 218

Ne mijenja se nadležnost organa starateljstva za vrijeme dok se štićenik nalazi pri-vremeno van područja tog organa, zbog školovanja, profesionalne rehabilitacije, socijalne ili zdravstvene zaštite ili iz sličnih razloga.

Član 219

(1) Postupak za stavljanje pod starateljstvo i prestanak starateljstva pokreće se i vodi po službenoj dužnosti.

(2) Postupak iz prethodnog stava je hitan.

Član 220

Postupak za stavljanje nekog lica pod starateljstvo ili da se na njega primijeni neki drugi oblik zaštite koju pruža organ starateljstva, pokreće organ starateljstva na osnovu neposrednog saznanja ili povodom obavijesti koju mu dostave:

- matičar, organi uprave i drugi državni organi kada- u vršenju svojih dužnosti saznaju za takav slučaj,

- braćii drug i ostali srodnici, članovi domaćinstva i druga lica koja imaju uvid u životne prilike takvog lica,

- organi mjesne zajednice, društvene i društveno-političke organizacije, samoupravne interesne zajednice, organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice.

Član 221

(1) Kad organ starateljstva sazna da neko lice treba staviti pod starateljstvo, preduzeće odmah potrebne mjere za zaštitu ličnosti, prava i interesa tog lica, te pokrenuti postupak za njegovo stavljanje pod starateljstvo.

(2) Organ starateljstva, u slučaju iz prethodnog stava, dužan je da, prema potrebi, odredi odgovarajuće privremene mjere koje smatra neophodnim.

(3) Prilikom odlučivanja o obliku zaštite koji će se primijeniti na štićenika, organ starateljstva će se rukovoditi prvenstveno interesima štićenika i materijalnim mogućnostima koje mu stoje na raspolaganju, primjenjujući pri tom odgovarajuće metode socijalnog i drugog stručnog rada.

Član 222

Kod određivanja mjera, u smislu prethodnog člana, organ starateljstva dužan je da pribavi mišljenje odgovarajućih organizacija odnosno stručnjaka i da, u cilju što potpunije zaštite ličnosti, prava i interesa štićenika i njegove porodice, saraduje sa odgovarajućim organizacijama i organima.

Član 223

(1) Ako lice pod starateljstvom ima nepokretnu imovinu na području drugog organa starateljstva, nadležni organ starateljstva može tu imovinu povjeriti na staranje organu starateljstva na čijem se području nalazi ta imovina.

(2) Odobrenje za raspolaganje imovinom daje organ starateljstva nadležan za cjelokupno staranje o štićeniku.

Član 224

(1) Organ starateljstva postupa po odredbama Zakona o opštem upravnom postupku kad odlučuje o stavljanju nekog lica pod starateljstvo, kad postavlja ili razrješava od dužnosti staraoca, kad odlučuje o obimu ovlašćenja staraoca i o pravima i pravnim interesima štićenika.

(2) Organ starateljstva može mijenjati svoja ranije donesena rješenja kad to zahtijevaju interesi štićenika, ako se time ne vrijeđaju prava trećih lica.

Član 225

Štićenik koji je u stanju da to učini, njegovi srodnici, pravosudni organi, mjesne zajednice, zainteresovane organizacije udruženog rada, društvene i društveno-političke organizacije i druge samoupravne organizacije i zajednice, kao i svaki građanin, mogu podnijeti prigovor na rad staraoca i organa starateljstva.

Član 226

(1) Prigovor u smislu prethodnog člana mogu se podnijeti:

- nadležnom organu starateljstva - na rad staraoca,

- organu nadležnom za rješavanje u drugom stepenu u upravnim stvarima starateljstva - na rad organa starateljstva.

(2) Organ starateljstva ispituje prigovore koji su mu podneseni i, ako nađe da su osnovani, određuje mjere koje će se preduzimati.

(3) Ako drugostepeni organ nađe da je prigovor osnovan, daje uputstva organu starateljstva kako da postupi. Organ starateljstva, po primljenom uputstvu, odlučuje koje će mjere preduzeti i o tome obavještava drugostepeni organ.

Član 227

Izdaci za sprovođenje određenih mjera koje se preduzimaju u interesu štíćenika, podmiruju se:

- iz prihoda štíćenika,
- iz sredstava dobijenih od lica koja su obavezna da daju za izdržavanje štíćenika,
- iz ostale imovine štíćenika,
- iz sredstava dobijenih za štíćenika po osnovu socijalne zaštite,
- iz drugih izvora.

Član 228

(1) Organ starateljstva dužan je da vodi evidenciju o licima stavljenim pod starateljstvo, preduzetim mjerama starateljstva i o imovini štíćenika.

(2) Uputstvo o vođenju evidencije i dokumentacije iz prethodnog stava propisuje predsjednik Republičkog komiteta za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu.

ŠESTI DIO

IZDRŽAVANJE

Član 229

(1) Međusobno izdržavanje članova porodice drugih srodnika je njihova dužnost i pravo.

(2) U slučajevima u kojima se međusobno izdržavanje članova porodice ili drugih srodnika može ostvariti u cijelosti ili djelimično, društvena zajednica pruža, pod uslovima određenim zakonom, neobezbijeđenim članovima porodice sredstva neophodna za izdržavanje.

(3) Odricanje od prava na izdržavanje nema pravnog učinka.

Član 230

(1) Međusobnim izdržavanjem članovi porodice i drugi srodnici doprinose, srazmjerno svojim mogućnostima i sposobnostima, u skladu s potrebama lica kojem se daje izdržavanje.

(2) Roditelji su prvenstveno obavezni da izdržavaju maloljetnu djecu i u izvršavanju te obaveze moraju da iskoriste sve svoje mogućnosti.

1. Izdržavanje djece, roditelja i drugih srodnika

Član 231

(1) Ako se djeca nalaze na redovnom školovanju, roditelji su dužni da im prema svojim mogućnostima obezbijede izdržavanje i nakon punoljetnosti, a najdalje do navršene 26. godine života, osim ako redovno školovanje nije u tom vremenu završeno iz opravdanih razloga.

(2) Ako je punoljetno dijete zbog bolesti, fizičkih ili psihičkih nedostataka nesposobno za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, roditelji su dužni da ga izdržavaju dok ta nesposobnost traje.

Član 232

(1) Dijete koje je navršilo 15 godina života i radom ostvaruje prihode, dužno je da doprinosi, pod uslovima iz ovog zakona, i za izdržavanje članova porodice u kojoj živi.

(2) Maloljetno dijete koje ima imovinu i prihode od te imovine dužno je, pod uslovima iz člana 234. ovog zakona, da doprinosi za svoje izdržavanje, kao i za izdržavanje članova porodice u kojoj živi.

Član 233

Roditelj kome je oduzeto roditeljsko pravo ne oslobađa se od dužnosti izdržavanja svoje maloljetne djece.

Član 234

Djeca su dužna da izdržavaju svoje roditelje koji su nesposobni za rad, a nemaju dovoljno sredstava za život ili ih ne mogu ostvariti iz svoje imovine.

Član 235

(1) Očuh i maćeha dužni su da izdržavaju svoje maloljetne pastorkice, ako ovi nemaju srodnika koji su ih po odredbama ovog zakona dužni da izdržavaju.

(2) Obaveza očuha i maćeha da izdržavaju svoje maloljetne pastorkice ostaje i nakon smrti roditelja djeteta, ako je u času smrti postojala porodična zajednica između očuha i maćeha i pastorka.

(3) Ako je brak između roditelja i očuha odnosno maćeha djeteta poništen ili razveden ili je utvrđeno da brak ne postoji, obaveza izdržavanja očuha odnosno maćeha prema pastorkama prestaje.

Član 236

(1) Pastorak je dužan da, pod uslovima iz člana 234. ovog zakona, izdržava očuha odnosno maćehu, ako su ovi njega duže vremena izdržavali i brinuli se o njemu.

(2) Ako očuh odnosno maćeha imaju i svoju djecu, dužnost izdržavanja je zajednička za djecu i lastorke.

Član 237

Obaveza izdržavanja postoji i između ostalih krvnih srodnika u pravoj liniji, kao i između rođene braće i sestara kao i braće i sestara po ocu odnosno majci u, odnosu. na maloljetna lica, a u odnosu na punoljetna lica samo pod uslovima iz člana 231. stav 2. ovog zakona.

Član 238

(1) Pravo na izdržavanje ostvaruje se onim redom kojim su davaoci izdržavanja pozvani na nasljeđivanje.

(2) Ako obaveza izdržavanja pada na više lica zajedno, ona se dijeli među njima prema njihovim mogućnostima.

2. Izdržavanje bračnog druga

Član 239

Bračni drug koji nema dovoljno sredstava za život, ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog druga srazmjerno njegovim mogućnostima.

Član 240

(1) Ako je u toku parnica za razvod ili za poništenje braka, zahtjev za izdržavanje bračnog druga može se postaviti najkasnije do zaključenja glavne rasprave.

(2) Izuzetno od odredbe prethodnog stava, bračni drug može posebnom tužbom, u roku od tri rodine nakon prestanka braka, tražiti izdržavanje samo ako su uslovi za izdržavanje, koji su predviđeni u članu 239. ovog zakona, postojali u vrijeme zaključenja glavne rasprave i bez prestanka trajali do zaključenja glavne rasprave u parnici za izdržavanje.

Član 241

Sud može odbiti zahtjev za izdržavanje ako izdržavanje traži bračni drug koji se bez ozbiljnog povoda od strane drugog bračnog druga grubo ili nedolično ponašao u bračnoj zajednici, ili ako bi njegov zahtjev predstavljao očitu nepravdu za drugog bračnog druga.

Član 242

Sud može odbiti zahtjev za izdržavanje postavljen u parnici za poništenje braka ili nakon što je brak poništen, ako bi obaveza za izdržavanje predstavljala očitu nepravdu za drugog bračnog druga.

Član 243

Sud može odbiti zahtjev za izdržavanje ako su bračni drugovi, kroz duži period odvojenog života, potpuno samostalno obezbjeđivali sredstva za vlastito izdržavanje, ili ako se iz okolnosti slučaja utvrdi da bračni drug koji zahtijeva izdržavanje, prestankom braka koji je trajao kraće vrijeme, nije doveden u teži materijalni položaj od onog u kome se nalazio prilikom stupanja u brak.

Član 244

(1) Sud može odlučiti da obaveza izdržavanja bračnog druga traje određeno vrijeme, naročito u slučajevima kada je brak trajao kraće vrijeme ili kada je tražilac izdržavanja u mogućnosti da u dogledno vrijeme na drugi način obezbijedi sredstva za život.

(2) U opravdanim slučajevima sud može obavezu plaćanja izdržavanja produžiti.

(3) Tužba za produženje davanja izdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je izdržavanje određeno.

Član 245

Pravo na izdržavanje prestaje ako razvedeni bračni drug ili bračni drug iz poništenog braka, koji to pravo koristi, zaključi novi brak ili ako sud utvrdi da je postao nedostojan tog prava.

3. Izdržavanje lica iz vanbračne zajednice

Član 246

(1) Ako je prestala vanbračna zajednica koja je trajala duže vremena, lice koje iz te zajednice ispunjava uslove iz člana 239. ovog zakona, ima pravo na izdržavanje od drugog lica.

(2) Tužba za izdržavanje iz prethodnog stava može se podnijeti u roku od tri godine od prestanka vanbračne zajednice.

Član 247

Sud može odbiti zahtjev ako izdržavanje traži lice koje se bez ozbiljnog povoda od strane drugog lica grubo ili nedolično ponašalo u vanbračnoj zajednici, ili ako bi njegov zahtjev predstavljao očitu nepravdu za drugo lice.

Član 248

(1) Sud može odlučiti da obaveza izdržavanja lica traje određeno vrijeme, naročito u slučaju kada je tražilac izdržavanja u mogućnosti da u dogledno vrijeme na drugi način obezbijedi sredstva za život.

(2) U opravdanim slučajevima sud može obavezu izdržavanja produžiti.

(3) Tužba za produženje izdržavanja može se podnijeti samo do isteka vremena za koje je izdržavanje određeno.

Član 249

Pravo na izdržavanje prestaje ako lice koje to pravo koristi, stupi u brak ili je postalo nedostojno tog prava.

Član 250

Vanbračni otac dužan je da, srazmjerno svojim mogućnostima, izdržava majku svoga vanbračnog djeteta za vrijeme od tri mjeseca prije porođaja i jednu godinu nakon porođaja, ako majka nema dovoljno sredstava za život.

4. Određivanje izdržavanja

Član 251

(1) Prilikom utvrđivanja potreba lica koje traži izdržavanje, sud će uzeti u obzir njegovo imovno stanje, sposobnost za rad, mogućnost za zapošljavanje, zdravstveno stanje i druge okolnosti od kojih zavisi ocjena njegovih potreba.

(2) Kad se izdržavanje traži za dijete, sud će uzeti u obzir i uzrast djeteta, kao i potrebe za njegovo školovanje.

(3) Prilikom utvrđivanja mogućnosti lica koje je dužno da daje izdržavanje, sud će uzeti obzir sva njegova primanja i stvarne mogućnosti da stiče povećanu zaradu, kao i njegove vlastite potrebe i zakonske obaveze po osnovu izdržavanja.

Član 252

U sporu roditelja o izdržavanju djeteta sud će, roditelju kome je dijete povjereno na zaštitu i vaspitanje, posebno cijeniti kao doprinos za izdržavanje djeteta, rad i brigu tog roditelja koju ulaže u vaspitanje i podizanje djeteta.

Član 253

Kad sud utvrdi da roditelji ni zajednički nisu u mogućnosti da podmiruju potrebe izdržavanja djeteta, obavijestice o tome organ starateljstva radi obezbjeđenja sredstava za izdržavanje djeteta.

Član 254

(1) Organ starateljstva može u ime maloljetnog djeteta pokrenuti spor o izdržavanju, odnosno za povećanje izdržavanja, kad roditelj kod koga se dijete nalazi na zaštiti i vaspitanju bez opravdanih razloga ne koristi to pravo.

(2) Ako roditelj ne traži izvršenje dosuđenog izdržavanja, organ starateljstva je ovlašćen da u ime maloljetnog lica podnese sudu predlog za izvršenje.

Član 255

(1) Organ starateljstva će nastojati da se roditelji sporazumiju o izdržavanju djeteta, odnosno o povišenju doprinosa za izdržavanje djeteta kada to zahtijevaju povećane potrebe djeteta ili to omogućavaju bolje materijalne prilike roditelja.

(2) Sporazum iz prethodnog stava ima snagu izvršne isprave.

(3) Organ starateljstva vodi evidenciju o izdržavanju djece i roditelja, prema uputstvu koje propisuje predsjednik Republičkog komiteta za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu.

Član 256

Organ starateljstva može, u svojstvu punomoćnika, uz prethodnu saglasnost starih i samohranih lica, da u njihovo ime pokrene i vodi parnicu za ostvarivanje prava na izdržavanje prema srodnicima koji su po odredbama ovog zakona dužni da ih izdržavaju.

Član 256a

(1) Lice koje je dužno da daje izdržavanje, a nalazi se u radnom odnosu ili je korisnik penzije, ili ostvaruje stalnu novčanu rentu u mjesečnim iznosima, sud će obavezati na plaćanje budućih mjesečnih iznosa izdržavanja koji se određuju u procentu od ličnog dohotka, penzije ili stalne novčane rente.

(2) Postupak izvršenja radi naplate izdržavanja iz prethodnog stava pokreće sud po službenoj dužnosti.

Član 256b

(1) Lice koje je dužno da daje izdržavanje, a koje nije u radnom odnosu ni korisnik penzije, a niti ostvaruje stalnu novčanu rentu u mjesečnim iznosima, sud će obavezati na plaćanje budućih mjesečnih iznosa izdržavanja u novčanim iznosima koji se određuju u procentu od zajamčenog ličnog dohotka u Republici.

(2) Izuzetno, ako je iznos izdržavanja u slučaju iz prethodnog stava veći od zajamčenog ličnog dohotka, sud ga određuje u novčanom iznosu.

Član 256c

Procenat iz čl. 256a. i 256b. ovog zakona ne može biti manji od 15% za svako izdržavano lice, a procenat za sva lica koja traže izdržavanje ne može biti veći od 50%.

Član 257

(1) Zainteresovano lice može tražiti da sud povisi, snizi ili ukine izdržavanje dosuđeno ranijom pravosnažnom presudom ako su se izmijenile okolnosti na osnovu kojih je donesena ranija presuda.

(2) Prava i obaveze utvrđeni izmijenjenom odlukom ne mogu djelovati prije podnošenja zahtjeva.

Član 258

Organ, organizacija ili zajednica odnosno lice koje je imalo troškove radi izdržavanja nekog lica, može tužbom tražiti naknadu tih troškova od lica koje ga je po ovom zakonu dužno da izdržava, ako su učinjeni troškovi bili opravdani.

5. Postupak u sporovima za izdržavanje

Član 259

(1) Sud će po službenoj dužnosti odlučiti o izdržavanju djece kada odlučuje o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje jednom od roditelja, nekom drugom licu ili odgovarajućoj organizaciji udruženog rada.

(2) Sud će po službenoj dužnosti odlučiti o izdržavanju djeteta kada u sporu za utvrđivanje očinstva utvrdi da je tuženi otac djeteta.

Član 260

(1) U sporovima o izdržavašu maloljetne djece ili punoljetne djece nad kojom je produženo roditeljsko pravo, sud može i po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere radi davanja izdržavanja.

(2) U ostalim sporovima o izdržavanju sud će odrediti privremene mjere radi davanja izdržavanja samo na predlog lica koje traži izdržavanje.

(3) Privremene mjere odrediće se ako se učini vjerovatnim da postoje činjenice od kojih zavisi pravo na izdržavanje, a u sporovima za utvrđivanje očinstva i ako se učini vjerovatnim da je tuženi otac djeteta.

Član 261

(1) Ako se u parnici odlučuje o izdržavanju maloljetne djece ili punoljetne djece iz člana 231. ovog zakona, organ starateljstva učestvuje u tom postupku radi zaštite interesa djece, sa ovlašćenjima iz člana 76. ovog zakona.

(2) Sud koji odlučuje u parnici o izdržavanju obavijestiće organ starateljstva o postupku i pozivati ga na sva ročišta, kao i dostavljati mu sve odluke donesene u postupku.

Član 262

Organ starateljstva dužan je da na zahtjev suda pribavi sve podatke od značaja za donošenje odluke o izdržavanju.

SEDMI DIO

IMOVINSKI ODNOSI

1. Imovina bračnih drugova

Član 263

Imovina bračnih drugova može biti posebna i zajednička.

Član 264

(1) Imovina koju bračni drug ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina.

(2) Imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.

(3) Pokloni trećih lica učinjeni tokom bračne zajednice (u novcu, stvarima, pružanju pomoći radom i sl.), ulaze u zajedničku bračnu imovinu, bez obzira koji ih je bračni drug primio, ukoliko drukčije ne proizlazi iz namjene poklona, ili se iz okolnosti u momentu davanja poklona može zaključiti da je poklonodavac želio učiniti poklon samo jednom od bračnih drugova.

(4) Imovina koju u toku bračne zajednice jedan bračni drug stekne, po nekom drugom zakonskom osnovu, njegova je posebna imovina.

Član 265

(1) Zajedničkom imovinom bračni drugovi raspolažu sporazumno.

(2) Svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspolagati niti ga, opteretiti pravnim poslom među živima.

2. Dioba zajedničke imovine bračnih drugova

Član 266

Bračni drugovi mogu zajedničku imovinu sporazumno podijeliti tako da odrede dijelove u čitavoj imovini ili jednom dijelu imovine, ili na pojedinoj stvari, kao i da svakom bračnom drugu pripadnu pojedine stvari ili prava iz te imovine, ili da jedan bračni drug isplati drugom novčanu vrijednost njegovog dijela.

Član 267

(1) Svaki bračni drug može tužbom zahtijevati da sud utvrdi koliki je njegov dio u zajedničkoj imovini, ili jednom dijelu te imovine, ili na pojedinoj stvari iz te imovine.

(2) U slučajevima iz prethodnog stava sud određuje veličinu udjela bračnog druga prema njegovom doprinosu u sticanju zajedničke imovine, pri čemu vodi računa ne samo o ličnom dohotku i zaradi svakog bračnog druga, već i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, o brizi oko vaspitanja i podizanja djece, kao i o svakom drugom vidu rada i saradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine.

(3) Na visinu udjela bračnog druga u imovini koja je pretežnim dijelom stečena u bračnoj zajednici neće uticati okolnost što je tu imovinu drugi bračni drug uvećao nakon raskida bračne zajednice, ako je svojim ponašanjem spriječio učešće bračnog druga u daljnjem sticanju.

(4) Bračni drug koji je svojim radom u toku bračne zajednice doprinio održavanju i povećanju posebne imovine drugog bračnog druga (npr. unapređivanjem poljoprivrednog imanja i slično), može tužbom zahtijevati da mu drugi bračni drug da odgovarajuću naknadu u novcu.

(5) Bračni drug čiji je udio u sticanju zajedničke imovine ili pojedine stvari iz zajedničke imovine znatno niži od udjela drugog bračnog druga, ili kada to opravdavaju posebne okolnosti, može tužbom zahtijevati diobu zajedničke imovine i tako da sud obveže drugog bračnog druga da mu naknadi protuvrijednost njegovog udjela u novcu srazmjerno vrijednosti zajedničke imovine na dan donošenja presude.

Član 268

(1) Prilikom diobe zajedničke imovine, na zahtjev bračnog druga, u njegov će se dio prvenstveno unijeti oni predmeti iz zajedničke imovine koji služe za obavljanje njegovog zanimanja.

(2) Iz zajedničke imovine izdvojiće se i predati bračnom drugu, pored njegovog dijela, i one stvari stečene radom u toku bračne zajednice koje služe isključivo njegovoj ličnoj upotrebi.

(3) Ako je vrijednost stvari iz st. 1. i 2. ovog člana nesrazmjerno velika u odnosu na vrijednost cjelokupne zajedničke imovine, izvršiće se dioba i tih stvari, osim ako bračni drug koji bi ove stvari trebao da dobije ne naknadi drugom bračnom drugu odgovarajuću vrijednost ili ne ustupi drugom bračnom drugu, po njegovom pristanku, druge stvari.

Član 269

(1) Bračnom drugu kome se povjeravaju zajednička djeca na zaštitu i vaspitanje daju se, pored njegovog dijela, i stvari koje služe samo djeci ili su namijenjene samo njihovoj neposrednoj upotrebi.

(2) Kod diobe zajedničke imovine bračnom drugu kome su povjerena zajednička djeca na zaštitu i vaspitanje dodjeljuju se one stvari za koje je očigledno da je u interesu da budu u posjedu i vlasništvu bračnog druga kome su djeca povjerena.

Član 270

(1) Kod diobe zajedničke imovine svakom će se bračnom drugu uračunati u njegov dio srazmjerna vrijednost onog što se duguje po osnovu zajedničkog sticanja u braku.

(2) Kao dugovanja u smislu prethodnog stava uračunaće se i potraživanja trećih lica koja su nastala radi povećanja ili održavanja postojeće zajedničke imovine, a ta potraživanja terete samo jednog bračnog druga prema drugom po osnovu člana 267. stav 3. ovog zakona.

(3) Nenamireni dugovi iz stava 2. ovog člana neće se uzeti u obzir prilikom određivanja udjela u zajedničkoj imovini.

Član 271

Ako je u izvršnom postupku određena prodaja stvari iz zajedničke imovine radi namirenja udjela jednog bračnog druga, taj bračni drug ima pravo preče kupovine tih stvari.

3. Odgovornost bračnih drugova za dugove prema trećim licima

Član 272

(1) Za obaveze koje je jedan bračni drug imao prije stupanja u brak ne odgovara drugi bračni drug.

(2) Za obaveze iz prethodnog stava bračni drug odgovara svojom posebnom imovinom i svojim dijelom u zajedničkoj imovini.

(2) Tužbu za utvrđenje dijela bračnog druga u zajedničkoj imovini može podići i povjerilac bračnog druga.

Član 273

Za obaveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne odnosno porodične zajednice, kao i za obaveze za koje po zakonu odgovaraju zajednički oba bračna druga, odgovaraju bračni drugovi solidarno kako zajedničkom tako i svojom posebnom imovinom.

Član 274

Ako je radi namirenja zajedničkih obaveza iz dijela jednog od bračnih drugova u zajedničkoj imovini ili iz njegove posebne imovine naplaćeno više nego što iznosi njegov dio duga, taj bračni drug ima prema drugom bračnom drugu pravo na naknadu tog iznosa iz njegovog dijela odnosno iz njegove posebne imovine.

4. Upravljanje zajedničkom imovinom bračnih drugova

Član 275

(1) Bračni drugovi zajedno posjeduju, upravljaju i koriste zajedničku imovinu.

(2) Bračni drugovi se mogu sporazumjeti da se jedinom od njih povjeri upravljanje i korišćenje ili samo upravljanje zajedničkom imovinom ili njenim dijelom.

(3) Svaki bračni drug može odustati od sporazuma o povjeravanju upravljanja i korišćenja zajedničkom imovinom.

5. Vraćanje poklona bračnih drugova

Član 276

(1) U slučaju razvoda ili poništenja braka, pokloni koje su bračni drugovi učinili jedan drugom prije zaključenja braka ili u toku braka, ne vraćaju se.

(2) Pokloni iz posebne imovine bračnog druga koji su nesrazmjerno velike vrijednosti u odnosu na vrijednost njegove cjelokupne imovine u vrijeme postavljanja zahtjeva za vraćanje, vraćaju se poklonodavcu u slučaju razvoda ili poništenja braka. Takav poklon nije dužan da, vrati bračni drug ako bi to značilo očitu nepravdu za njega ili ako bi ga to dovelo u teške materijalne prilike.

Član 277

(1) Umjesto poklona koji su otuđeni, vraćaju se novčane vrijednosti ili za njih primljene stvari.

(2) Vrijednost u novcu utvrđuje se, prema izboru poklonodavca, u visini za koju je otuđena poklonjena stvar ili u vrijednosti koju je imala poklonjena stvar u vrijeme otuđenja.

(3) Ako je poklonjena stvar otuđena ili uništena u zloj namjeri, poklonoprimac je dužan da poklonodavcu naknadi vrijednost stvari po tržišnoj cijeni u vrijeme kada je stvar trebalo vratiti.

(4) Odredbe iz člana 276. ovog zakona, kao i st. 1. do 3. ovog člana, primjenjuju se i u slučaju utvrđenja da je postojao osnov za poništenje odnosno razvod braka.

6. Imovinski odnosi lica iz vanbračne zajednice

Član 278

- (1) Imovina stečena radom lica u vanbračnoj zajednici koja je trajala duže vremena smatra se njihovom zajedničkom imovinom.
- (2) Kod diobe imovine iz prethodnog stava shodno se primjenjuju odredbe o diobi zajedničke imovine bračnih drugova.

7. Imovinski odnosi roditelja i djece

Član 279

- (1) Maloljetna djeca mogu imati svoju imovinu koju steknu radom ili je dobiju nasljedstvom, poklonom ili po nekom drugom zakonskom osnovu.
- (2) Imovinom iz prethodnog stava, osim one koju je maloljetnik stekao radom, do njegove punoljetnosti, u njegovom interesu, upravljaju roditelji maloljetnika.

Član 280

- (1) Prihode iz imovine maloljetnog djeteta roditelji prvenstveno mogu koristiti za njegovo izdržavanje, liječenje, vaspitanje i obrazovanje.
- (2) Roditelji mogu prihode iz prethodnog stava koristiti i za izdržavanje članova porodice, pod uslovima iz člana 232. stav 2. ovog zakona.

Član 281

Roditelji mogu samo s odobrenjem nadležnog organa starateljstva otuđiti ili opteretiti vrijednije stvari i prava iz imovine svog maloljetnog djeteta radi njegovog izdržavanja, liječenja, vaspitanja i obrazovanja ili ako to zahtijeva drugi važan interes djeteta.

8. Troškovi trudnoće i porođaja vanbračnog djeteta

Član 282

- (1) Troškove izazvane trudnoćom i porođajem vanbračnog djeteta snose otac i majka prema svojim imovinskim mogućnostima.
- (2) U slučaju spora sud će, na zahtjev jednog od roditelja, odrediti udio svakog od njih u snošenju troškova iz prethodnog stava.

OSMI DIO

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 283

Odredbe ovog zakona o pravima i dužnostima bračnih drugova, roditelja i djece, usvojlaca i usvojenika, staralaca i šticeinika, davalaca i primalaca izdržavanja, kao i o prestanku tih odnosa, primjenjivaće se i u slučajevima kad su ti odnosi nastali prije dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 284

Odredbe ovog zakona koje se odnose na brak i odnose u braku, odnose roditelja i djece, usvojenje, starateljstvo i izdržavanje, primjenjuju se u postupku pred sudom odnosno organom starateljstva u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije donesena prvostepena odluka.

Član 285

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostepena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom, organom starateljstva ili drugim organom dovršava, dalji postupak nastaviće se po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Ako poslije stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz prethodnog stava, dalji postupak sprovedeće se po odredbama ovog zakona.

(3) Odredbe ovog zakona o mirenju u sporu za razvod braka neće se primjenjivati ako je postupak radi pokušaja mirenja sproveden prije stupanja na snagu ovog zakona.

Član 286

Brak zaključen prije dana stupanja na snagu ovog zakona koji po ranijim propisima ne bi bio postojeći ili valjan, ne može se poništiti ili utvrditi da ne postoji, ako razlog za utvrđivanje da brak ne postoji ili za poništenje nije predviđen ovim zakonom.

Član 287

Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na imovinske odnose bračnih drugova iz brakova zaključenih prije stupanja na snagu ovog zakona, ako zahtjevi stranaka nisu pravosnažno riješeni do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 288

Odredbe člana 268. stav 3. o naknadi vrijednosti, odnosno ustupanju druge stvari, i čl. 269. i 270. ovog zakona, primjenjuju se i na slučajeve u kojima do stupanja na snagu ovog zakona nije zaključena glavna rasprava pred prvostepenim sudom.

Član 289

Odredbe člana 278. ovog zakona primjenjuju se i na imovinsko-pravne sporove koji nisu pravosnažno riješeni do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 290

Imovina koja je data kao miraz smatra se posebnom imovinom žene.

Član 291

Usvojenje zaključeno po odredbama Osnovnog zakona o usvojenju ("Službeni list FNRJ", br. 30/47 i 24/52 i "Službeni list SFRJ", broj 10/65) može se, na zahtjev stranaka, uskladiti sa odredbama ovog zakona.

Član 292

Odredbe čl. 60. do 67. ovog zakona primjenjivaće se od 1. januara 1982. godine.

Član 293

Predsjednik Republičkog komiteta za zdravstvo, rad i socijalnu zaštitu donijeće bliže propise iz člana 167. stav 2, člana 228. stav 2. i člana 255. stav 3. ovog zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 294

(1) Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe:

1. tač. 7, 8. i 9. člana 1. Zakona o važenju određenih odredaba sazeznih zakona iz oblasti državne uprave i pravosuđa ("Službeni list SRBiH", br. 37/71, 36/72, 10/73, 39/73 i 26/74),

2. tačka 4. člana 1. Zakona o važenju određenih odredaba saveznih zakona iz oblasti zdravstva i socijalne politike ("Službeni list SRBiH", br. 37/71 i 37/72),

3. Zakon o imovinskim odnosima bračnih drugova ("Službeni list NRBiH", broj 32/50).

(2) Danom stupanja na snagu ovog zakona neće se primjenjivati odredbe čl. 398. do 412. Zakona o parničnom postupku ("Službeni list FNRJ", br. 4/57 i 52/61 i "Službeni list SFRJ", br. 12/65, 1/71, 23/72 i 6/74) osim odredaba koje se odnose na ročište za pokušaj mirenja (čl. 402. do 404) koje će se primjenjivati do 31. decembra 1981. godine.

Član 295

Ovaj zakon stupa na snagu po isteku šest mjeseci od dana objavljivanja u "Službenom listu SRBiH".

Samostalni član Zakona o izmjenama i dopunama
Porodičnog zakona

("Službeni list SRBiH", br. 44/1989)

Član 11

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRBiH".